

Vertsfamilie

HÅNDBOK

Velkommen til AFS

Dere har nå fått tildelt en AFSer, og vertsfamilie er sikkert spent på å bli kjent med deres nye familiemedlem. Som vertsfamilie kan vi love et år med spenning, utfordringer, smil og latter, lærerike samtaler og kunnskap om en annen kultur. I tillegg får man gjennom det å være vertsfamilie større innsikt i egen families væremåte og norsk kultur.

Kanskje er dette starten på et livslangt vennskap? Når avskjedsdagen kommer sitter gjerne tårene løst, for det er kanskje da man aller best forstår at vi alle - ulikheter til tross - først og fremst er medmennesker, uansett hvor i verden vi bor og hvilken kultur vi tilhører.

Vi håper at denne håndboken vil være et nyttig redskap for familien – ikke bare i løpet av selve utvekslingsåret, men også som forberedelse i tiden frem mot ankomst. I håndboken vil dere finne svar på mange av spørsmålene dere har, både når det gjelder det formelle, som oppholdstillatelse og skoleplass, og generelle råd og informasjon om det å være vertsfamilie. Når ulike kulturer møtes vil det være rom for misforståelser, og vi håper at dere her kan finne tips til hvordan dere gjør dette møtet så bra som mulig.

Når man er vertsfamilie står man ikke alene. Alle vertsfamilier og AFSere vil få tildelt en lokalkontakt – en kontaktperson som begge parter kan støtte seg til gjennom året. Mange vil også tilhøre et lokallag av frivillige i deres område. Lokalkontakten og lokallaget blir viktige støttespillere gjennom året, og de dere kommer til å ha mest kontakt med i AFS-nettverket.

I tillegg vil AFS-kontoret i Oslo selvfølgelig alltid være tilgjengelige for spørsmål, råd og veiledning gjennom hele året. Vi ønsker dere lykke til!

Velkommen som vertsfamilie, og velkommen til AFS!

Vennlig hilsen oss på AFS-kontoret i Oslo.

Om AFS

Som vertsfamilie i AFS blir dere en del av et verdensomspennende nettverk. I 70 år har våre frivillige lagt til rette for at mennesker skal få utvikle kunnskap, ferdigheter og forståelse som er nødvendig for å skape en mer rettferdig og fredelig verden. AFS er verdens eldste utvekslingsorganisasjon, og har ingen religiøs eller partipolitisk tilknytning. Organisasjonen tilbyr ulike utvekslingsprogrammer i 100 land verden over, tilrettelagt av AFS-nettverkets 60 partnerland.

Med over 40 000 aktive frivillige i nettverket, er AFS en av verdens største frivillige organisasjoner. AFS Norge er en selvstendig partner i AFS-nettverket, og har drevet med ungdomsutveksling siden 1947.

AFS har flere ganger vært nominert til Nobels fredspris, og inngikk i 2015 offisielt partnerskap med UNESCO.

Vår formålsparagraf

AFS Norge er en internasjonalt rettet, ideell, frivillig medlemsorganisasjon som skaper interkulturelle læringsmuligheter for å hjelpe mennesker å utvikle kunnskap, ferdigheter og forståelse som er nødvendig for å skape en mer rettferdig og fredelig verden.

Våre verdier

AFS gir folk nødvendige ferdigheter for å kunne opptre som ansvarlige, globale medborgere som arbeider for fred og forståelse i en mangfoldig verden. Vi erkjenner at fred er et konsept truet av urettferdighet, forskjellsbehandling, og intoleranse.

AFS ønsker å bekrefte troen på verdi og verdighet for ethvert menneske, alle nasjoner og kulturer. Vi oppfordrer til respekt for menneskerettighetene og grunnleggende frihet, uten hensyn til rase, kjønn, språk, religion eller sosial status.

AFS sin virksomhet er basert på våre kjerneverdier – verdighet, respekt for ulikheter, harmoni, forståelse og toleranse.

“Å være vertsfamilie er en spennende opplevelse. Om du har hus- og hjerterom, har du en unik anledning til å lære om andre kulturer og ikke minst lære mye om deg selv og egen kultur. I tillegg får du et nytt familiemedlem du knytter sterke bånd til.”

Gry, Lofoten

Historien om AFS

AFS har sitt utspring i American Field Service, et frivillig ambulansekorps som fraktet sårede fra slagmarken i Europa under de to verdenskrigene. Amerikanske ambulansesjåfører som bidro i Frankrike, opplevde at personlig kontakt over landegrensene skapte forståelse og vennskap mellom ulike land. De ønsket å bidra til å knytte bånd mellom mennesker fra ulike kulturer, og være med å forhindre at de nok en gang måtte ut med ambulanser på en ny slagmark.

Ungdomsutveksling

I mellomkrigstiden ga American Field Service universitetsstipender til fransk og amerikansk ungdom. Etter aktiv innsats også under andre verdenskrig tok ambulansesjåførene i 1946 initiativet til å starte med utveksling av ungdom i videregående skole. I 1947 reiste 50 ungdommer fra Estland, Frankrike, Hellas, Nederland, New Zealand, Norge, Storbritannia, Syria, Tsjekkoslovakia og Ungarn over havet for å bo og gå på skole i USA. Siden den gang har organisasjonen vokst til å bli verdensomspennende, og har skiftet navn til AFS på veien.

Fra American Field Service til AFS

På 1980-tallet ønsket man å signalisere at AFS ikke bare er amerikansk, men en internasjonal organisasjon, til stede i alle verdensdeler. Man valgte derfor å endre navnet fra American Field Service til AFS Intercultural Programs. Hovedmålet til organisasjonen fortsatte å være å utdanne ungdom til å forstå og finne mening i kontakt på tvers av landegrensene. I dag tilbyr AFS interkulturelle læringsmuligheter gjennom mange forskjellige programmer over hele verden. Hvert år deltar over 12 000 ungdommer på AFS sine utvekslingsprogrammer. Hovedkontoret til AFS ligger i New York, mens medlemsorganisasjonene fordeler seg på nesten 60 land i alle verdensdeler.

AFS Norge

AFS Norge har vært en del av AFS-historien helt fra starten av. Høsten 1947 reiste tre ungdommer fra krigsherjede Hammerfest til USA for å bo et år hos en vertsfamilie og gå på skole der. Programmet vokste fort i Norge. Allerede i 1956 opprettet AFS et kontor i Oslo, og i løpet av de ti første årene deltok 223 norske ungdommer på programmet. I 1960-årene vokste AFS virkelig frem som en stor, frivillig organisasjon, og et vertsprogram ble opprettet også i Norge.

I dag reiser i underkant av norske elever på utveksling med AFS Norge hvert år, mens norske vertsfamilier årlig åpner hjemmene sine for rundt utenlandske ungdommer.

Forberedelser

Det finnes ingen fasit for hvordan AFS-opplevelsen vil bli. Hver vertsfamilie og hver utvekslingselev er forskjellig, og hver opplevelse blir derfor unik. Vår erfaring er likevel at forberedelse er viktig, og vi har derfor noen råd og tips som vi ønsker å dele med dere.

Les informasjonen fra AFS nøye

Denne håndboken er ment både som en forberedelse til AFS-året og som et oppslagsverk underveis i utvekslingsåret. Heftet inneholder mye nyttig informasjon som kan være til hjelp dersom det skulle oppstå misforståelser eller problemer underveis, eller dersom dere har spørsmål om regler som gjelder AFSerne.

AFS-rommet

På www.afs.no har vi egne sider (intranett) for AFSerne og vertsfamilier. Her legger vi ut viktig informasjon, samt skjemaer dere vil få bruk for i løpet av året. Dere vil motta mer informasjon om sidene på e-post.

Facebook-grupper

AFS oppretter lukkede Facebook-grupper for både vertsforeldre og AFSerne hvor man kan dele erfaringene sine underveis.

Forberedelser for AFSerne

AFSerne som kommer til Norge deltar på en leir før avreise fra hjemlandet sitt. Dette er en viktig del av forberedelsene til utvekslingsåret, og fokuserer på forventninger, kulturforskjeller og kommunikasjon.

Alle AFSerne har også fått et informasjonshefte fra AFS Norge på forhånd, «Welcome to Norway» som skal forberede dem på et år som utvekslingselev i Norge. Også vertsfamilien bør lese dette. Dere finner heftet på vårt intranett for vertsfamilier, AFS-rommet, under «Nyttige dokumenter».

AFS Norge sitt støtteapparat

Vi anbefaler å bygge opp et godt forhold til lokalkontakt og lokallag, slik at disse blir ressurspersoner dere kan støtte dere på gjennom året. Vi anbefaler at man også deltar på eventuelle møter og aktiviteter som lokallaget arrangerer.

Familieregler

Det kan være veldig nyttig at dere tenker gjennom de reglene som gjelder i familien på forhånd. Slik kan de lettere formidles til AFSerne, og deres år sammen vil få en mykere start. Det er veldig viktig å være tydelig på hvilke regler, både skrevne og uskrevne, AFSerne må rette seg etter fra dag én!

Møte mellom to kulturer

Det er viktig å huske på at utvekslings eleven reiser fra sitt hjem, sin hverdag og sine kjente omgivelser. AFS har ikke som mål å vise at livet i det ene landet er bedre enn i det andre. Tvert imot - AFS tilbyr dere og AFSerne en anledning til å lære om og akseptere kulturelle forskjeller. Mennesker med ulik familiebakgrunn og kultur, og med ulike språk, skal leve sammen hjemme hos dere.

Det kommer til å bli overraskelser, forandringer, morsomme hendelser, latter, tårer, skuffelser, diskusjoner og mye mer. Alt dette er en del av en læringsprosess som kan være interessant og stimulerende, men den er ikke alltid lett. Vi anbefaler derfor at dere setter dere inn i utvekslings elevens land og kultur på forhånd. Prøv gjerne å forstå former for kommunikasjon, kroppsspråk og sosial interaksjon. Dette vil gi dere nyttig kunnskap og et viktig utgangspunkt for å bo sammen.

Les mer om kultur på side 11.

Forventninger

Både AFSerne og dere som vertsfamilie har trolig mange tanker om det kommende AFS-året. Å ha forventninger er naturlig, men vi ønsker å legge vekt på at det er viktig å ha realistiske forventninger. Det gjelder for AFSerne, så vel som for dere.

En utvekslings elev er en helt vanlig ungdom, som kommer til å by på samme gleder, sorger og utfordringer som andre tenåringer. Tålmodigheten deres vil av og til bli satt på prøve! Dere må derfor ikke bli overrasket om han/hun:

- må minnes om plikter som husarbeid, lekser, eller å skifte klær
- ikke alltid holder avtaler
- ikke alltid tar familiens behov med i betraktning når han/hun må balansere det opp mot personlige ønsker, krav fra skolen, venner og AFS
- ikke forstår familiens vaner og regler med én gang
- eksperimenterer med ny oppførsel og prøver ut regler

Foran dere ligger utfordringer mens dere blir kjent med hverandre og mens familien former seg rundt det nye medlemmet. Det er ikke mulig å spå hvordan familien vil reagere, men dere kan holde utkikk etter signaler langs veien.

Nyttige tips for vertsforeldre

- Det er svært viktig å snakke direkte med AFSeren om ting dere som vertsfamilie reagerer på/ikke forstår, fra dag én. Husk at AFSeren må få mulighet til å forstå og lære seg hvordan ting gjøres i Norge og i deres familie. Man kan ikke gå ut ifra at han/hun forstår deres forventninger og rutiner. Å knekke de kulturelle kodene kan ta tid - og for å kunne lære og tilpasse seg er man avhengig av tilbakemeldinger.
- Det er viktig å gi tydelig uttrykk for dine forventninger. Prøv å være direkte og klar når AFSeren «kommer til kort». Sett stor pris på det når han/hun utmerker seg og prøv alltid å forklare når det oppstår misforståelser.
- Bruk litt tid på å snakke med hvert familiemedlem om hvordan det går i utviklingen av den nye relasjonen og for å gi støtte. Hvis det oppstår konflikter mellom AFSer og et familiemedlem, snakk først med hver enkelt og ta så problemet opp sammen for å finne en løsning.
- Vær våken i forhold til at dine egne barn kan føle seg i «konkurrans» med utvekslingsseleven og bli sjalu når oppmerksomheten vendes mot eleven. Dette er en naturlig reaksjon som kan forminskes ved at dere prøver å balansere oppmerksomheten.
- Ikke forvent at AFSeren og din egen tenåring nødvendigvis skal bli bestevenner. Akkurat som med vanlige søsken kan dette forholdet variere. Unngå sammenligning eller å bruke den ene som eksempel for den andre.
- Dersom dere har et problem som ikke ser ut til å kunne løses uten hjelp fra AFS, er det viktig at dere tar kontakt med lokalkontakten så tidlig som mulig. Skulle ikke denne kontakten lykkes er det viktig å ta kontakt med lokallaget eller AFS-kontoret.

Nyttige tips for vertssøsken

- **Bli veileder**
Vis utvekslingsseleven omkring. Forklar det du synes er viktig for å hjelpe AFSeren inn i miljøet og møte nye mennesker. Kanskje kan du hjelpe ham/henne med å komme i gang med en fritidsaktivitet eller flere?
- **Bli lærer**
Bli lærer i norsk for din vertsbror eller -søster. Snakk sakte og tydelig, og vær tålmodig. Du kan også hjelpe med lokal slang og forskjellige dialektuttrykk!
- **Bli en venn**
Vis varme, at du bryr deg om at han/hun har det bra, vis tålmodighet og sett av litt tid. Vis også at du ønsker å få det samme fra utvekslingsseleven. Om det oppstår utfordringer er det lurt å prøve å se det også fra vertselevens synspunkt.
- **Ha realistiske forventninger**
Det finnes ikke en formel for forholdet mellom AFS-søsken. Det avhenger av personligheter, interesser og kjemien mellom dere. Prøv å bygge et gjensidig forhold. Du må ikke bli lei deg om dere ikke blir bestevenner. Det er ikke alltid man er bestevenner med egne søsken heller.

Forbered deg på at dere kommer til å møte utfordringer. Å ta imot en utvekslingselev betyr å dele foreldre og familieliv, kanskje til og med rom og eiendeler. Kanskje føler du at utvekslingsseleven får mer oppmerksomhet enn deg, og kanskje mottar han/hun invitasjoner du ikke får. Hvis du føler deg forbigått, blir sint eller sjalu, bør du prøve å heve deg over det. Det kan være ganske tøft å være utvekslingselev og skulle finne seg til rette i en ny familie og et nytt land også! Snakk med noen om det – foreldre, utvekslingsseleven eller en venn. Prøv også å se begge sider og å bruke vanskelighetene som en utfordring du kan vokse på.

Du bidrar mye til AFSerens trivsel samtidig som du vokser selv, lærer og får nye erfaringer. Ikke minst - kanskje får du en søster eller bror for livet!

Kultur

I AFS-sammenheng snakker vi ofte om utfordringene og spenningen rundt det å tilpasse seg en annen kultur. For å kunne forberede dere på hva dette kan innebære vil vi først forsøke å definere hva kultur egentlig er. Dere er nok klar over at deres vertselev vil være vant til andre skikker og tradisjoner, men har dere tenkt over hvordan dere ville reagert på kulturforskjellene? Noen erfarer at det er vanskelig med så mye nytt på en gang, noen møter synspunkter som strider med deres egne, mens andre har få eller ingen problemer i det hele tatt. Tilpasning er vanskelig og krever innsats fra alle parter, men husk at denne innsatsen er en investering i større interkulturell forståelse og en flott opplevelse.

Hva er kultur?

Å definere kultur er ikke lett. Kultur handler ikke bare om språk, musikk, kunst og folkløse, som vi ofte assosierer med begrepet. Det er vanligvis ikke disse delene av kulturen det er vanskelig å tilpasse seg. Språk og kunst er bare ytre tegn på kultur, men kultur dreier seg om mye mer enn dette. Kultur er også en måte å tenke og å verdsette forhold i samfunnet på – en måte å leve eller fungere på. Å tilpasse seg denne delen av en ny kultur er utfordrende og kan kreve mye, men er også veldig givende.

Isfjellet er et bilde som kan forklare oss hva kultur er, se figur på neste side. På samme måte som 9/10 av et isfjell er ute av syne (under havoverflaten), er 9/10 av alt det som utgjør enhver kultur utenfor vår umiddelbare bevissthet. Denne ubevisste delen av kultur kan vi kalle «dypkultur». Hvilke av disse stikkordene er det som har størst innflytelse på vårt daglige liv - de som er under eller over havoverflaten? Hvilke av disse gruppene har vi størst mulighet til å påvirke? Hvordan er dette relevant i forhold til et utvekslingsår?

Isfjellet

Den delen av isfjellet som er over vannoverflaten kalles *kulturuttrykk*, dette er den synlige delen av en kultur. Her finner vi de fysiske, verbale og atferdsmessige uttrykkene for kulturen. Et viktig trekk er at de er enkle å observere, men kan samtidig være vanskelige å forstå fordi de er uttrykk for det som ligger under havoverflaten.

Den delen av isfjellet som befinner seg under havoverflaten kalles *kulturinnhold*. Den består av verdier, holdninger, normer som er grunnleggende i en kultur. Det er dette som er selve fundamentet i kulturen, og kulturinnholdet viser seg som kulturuttrykk over overflaten.

Alt som ligger over overflaten har altså sitt opphav i det som ligger under. Det som ligger under overflaten blir i hovedsak oppfattet som riktig og sant av den kulturen det gjelder.

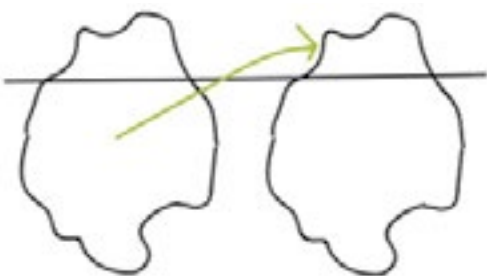
Når kulturer møtes

Isfjellet kan videre brukes til å forklare møtet mellom to kulturer. Et isfjell som ligger alene i vannet, har ikke så mye motstand eller problemer. Problemet oppstår i møtet med et nytt isfjell, en ny kultur. Når to isfjell - eller kulturer - krasjer, så skjer dette under vannoverflaten, og er ikke synlig for det blotte øyet. Dette gjør slike situasjoner vanskelig å håndtere og forstå.

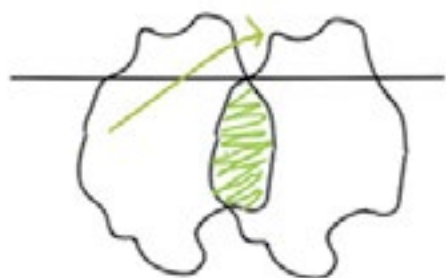
Under ser du tre bilder som kan illustrere dette:

Kulturuttrykkene – de aspektene ved en kultur som man kan se og observere, og som man først blir kjent med.

Det er viktig å være bevisst på at man alltid ser en annen kulturs uttrykk med utgangspunkt i sin egen kultur. Det vil si at ens egne verdier, holdninger og normer påvirker hvordan man oppfatter og forstår en annen kultur.

Krasjet mellom to kulturer kan være usynlig. Det vil si at det er kulturinnholdet som står i kontrast til hverandre og kan skape utfordringer. Kulturuttrykket gir ikke den som er ny i kulturen noen indikasjoner på hva det er som ligger til grunn for misforståelsene, som da har sitt utgangspunkt i kulturinnholdet.

Man bruker alltid egen kultur som referansepunkt når man forsøker å forstå en ny kultur. Det er derfor lett å dra «feil» konklusjoner, i stedet for å forsøke å forstå den nye kulturen og dermed få en større forståelse for hvorfor kulturkrasjet kan ha oppstått. Dette betyr at man i møtet med en ny kultur må være nøye med å skille mellom å observere og å tolke. Det er viktig å huske at like kulturuttrykk kan komme av ulike verdier, normer og holdninger. På samme måte kan like verdier og holdninger uttrykkes på ulike måter. Bevissthet rundt dette er en viktig faktor for et vellykket utvekslingsår.

Skillet mellom å observere og å tolke

Vi tar imot utrolig mange inntrykk og mye informasjon hver dag. Uten egentlig å være oppmerksomme på at vi gjør det, tolker og vurderer vi disse inntrykkene basert på våre tidligere erfaringer, den kunnskapen vi har tillært oss og den kulturen vi har vokst opp i. I hverdagen vår fungerer dette stort sett bra. Våre tolkninger og vurderinger er som regel nært knyttet til en felles forståelse av hvordan ting skal være, da vi gjerne omgir oss med andre som deler samme kulturelle og sosiale bakgrunn.

Som utvekslingselev vil deres nye familiemedlem forlate sin kjente hverdag og komme inn i en - for dem - helt ny hverdag der de ikke lenger deler tidligere erfaringer og vurderinger med menneskene rundt seg. I den sammenheng kan AFSerens naturlige tolkning og vurdering av det de føler, ser og opplever lede til at de misforstår intensjonene bak familiens atferd og kommunikasjon - og motsatt. Selvsagt kan det også hende at utvekslingselevens intensjoner misforstås, ettersom vertsfamilien kanskje ikke har kunnskapen som trengs for å tolke oppførselen ut fra AFSerens kulturelle rammer. Generelt er det lurt at man i den første tiden når man møter en ny kultur forsøker å først observere, og avventer med å tolke og vurdere det man ser og hører før man har fått en forståelse for kulturen. Dette gjelder selvsagt for både vertsfamilie og AFSer.

Interkulturell læring og global bevissthet

En AFS-opplevelse handler ikke bare om et morsomt og spennende møte mellom en ungdom og en familie. Den dypere forståelsen av opplevelsen er å lære om andre kulturer og mennesker, og handler om å akseptere og forstå ulikheter. AFS arbeider for at AFSere, vertsfamilier, skoler og lokalsamfunn skal kunne utvikle kunnskap, ferdigheter og forståelse som er nødvendig for å skape en mer rettferdig og fredelig verden. Vi mener at både utvekslingselever og vertsfamilier gjennom å delta i utvekslingsprogrammer lærer noe verdifullt som gjør dem bedre i stand til å forstå verden omkring seg. Dette gir dem ikke bare større forståelse for mennesker fra andre kulturer, men lærer dem også hvordan man kan kommunisere med andre på en god måte. All denne kunnskapen kan vi kalle for interkulturell læring.

Forskere har kommet frem til ulike teorier om interkulturell læring, og vi har valgt ut noen som beskrives under. Disse teoriene vil gi dere god hjelp til å forstå prosessen man går gjennom i løpet av et utvekslingsår, og vi anbefaler at dere går gjennom dem både før og under utvekslingsåret. Selv om det er teoretisk er det viktig informasjon, og kan være spesielt nyttig om det skulle oppstå utfordringer underveis i året.

Hofstedes kulturelle dimensjoner

Geert Hofstede er professor i organisasjonspsykologi og har i nærmere 40 år arbeidet med møtet mellom kulturer. På 70- og 80-tallet utviklet han en modell for å identifisere skiller mellom kulturer. Den ser på i hvilke spørsmål eller forhold misforståelser og konflikter kan oppstå når mennesker fra to ulike kulturer møtes. Modellen bestod opprinnelig av fire dimensjoner, men i løpet av de senere årene har det blitt lagt til flere for å ta inn ytterligere aspekter av menneskers atferd.

Hver dimensjon er en glidende skala mellom to ytterpunkter, og de ulike nasjonale kulturene plasseres på disse skalaene. To nasjonalkulturers plassering på den respektive skalaen kan siden sammenlignes for å identifisere hvor store forskjeller, og dermed potensielle misforståelser og konflikter, som finnes. På de neste sidene beskrives fire av dimensjonene.

Forklaring av «landekoder» i diagrammene (Norge i rødt):

ARG = Argentina	AUT = Østerrike	BFR/L = Belgia	BRA = Brasil	CAN = Canada
CHI = Chile	CHN = Kina	COL = Colombia	CRC = Costa Rica	CZE = Tsjekkia
DOM = Dom. rep.	ESP = Spania	FIN = Finland	FRA = Frankrike	GER = Tyskland
GUA = Guatemala	HKG = Hong Kong	HON = Honduras	HUN = Ungarn	INA = Indonesia
IND = India	ISL = Island	ITA = Italia	JPN = Japan	MEX = Mexico
NED = Nederland	NZL = New Zeal.	PAN = Panama	POL = Polen	POR = Portugal
SRB = Serbia	SUI = Sveits	SVK = Slovakia	THA = Thailand	TUR = Tyrkia
USA = USA	VEN = Venezuela			

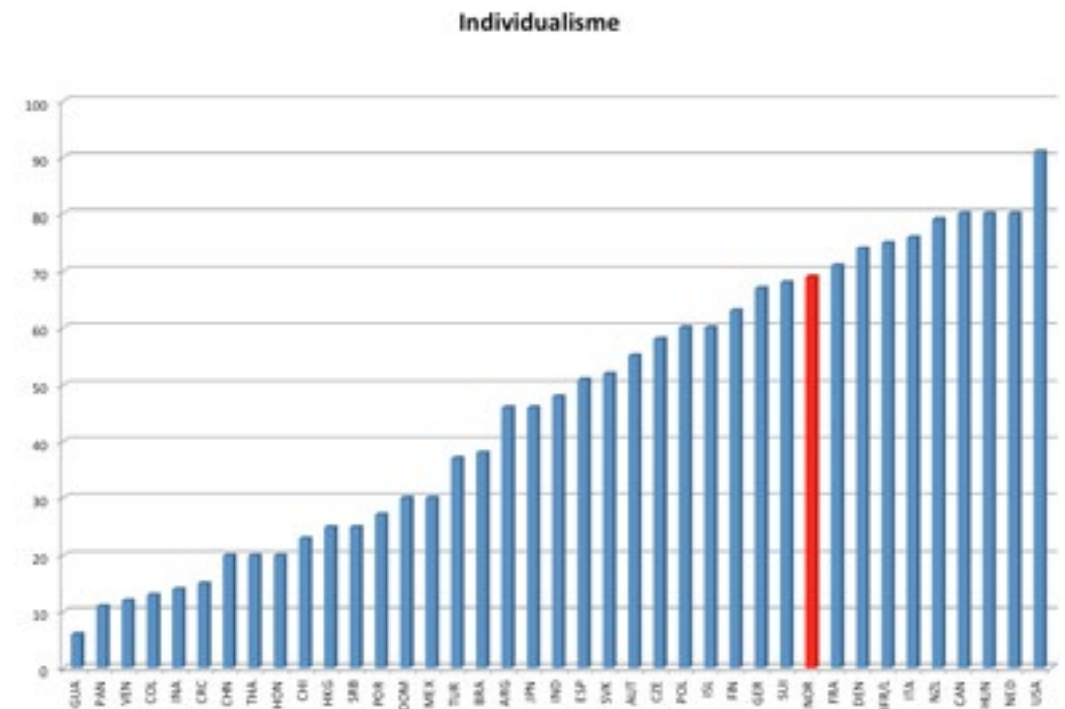
Individualitetsindeks

Individualitetsindeksen beskriver i hvilken grad individer er en del av en gruppe, og hvor sterkt individene er bundet til denne gruppen. De to motpolene langs denne skalaen er individualisme og kollektivism.

I samfunn som er mer individualistiske, er båndene mellom individer «løse» og det forventes at en selv tar hånd om seg og sitt. Individene er stort sett bare sterkt knyttet til den nærmeste familien, og det er kun dem man har direkte ansvar for.

I mer kollektivistiske samfunn er hvert individ fra fødselen av en del av en gruppe med sterkt samhold og alle har en betydelig stor gruppetilhørighet. Den gruppen som individet tilhører og kjenner et direkte ansvar for, omfatter ofte familie, slekt (også fjernere slekt) og kanskje til og med nære venner av familien. Medlemmene i gruppen beskytter og tar hånd om hverandre i alle tilfeller, og gruppen krever fullstendig lojalitet fra alle medlemmene. Det er viktig å huske på at det ikke her er snakk om politiske systemer eller sosiale konstruksjoner, men om familiegrupperinger, tilhørighet og lojalitet.

Latinamerikanske land er regnet som de mest kollektivistiske, mens USA scorer høyt på individualisme.

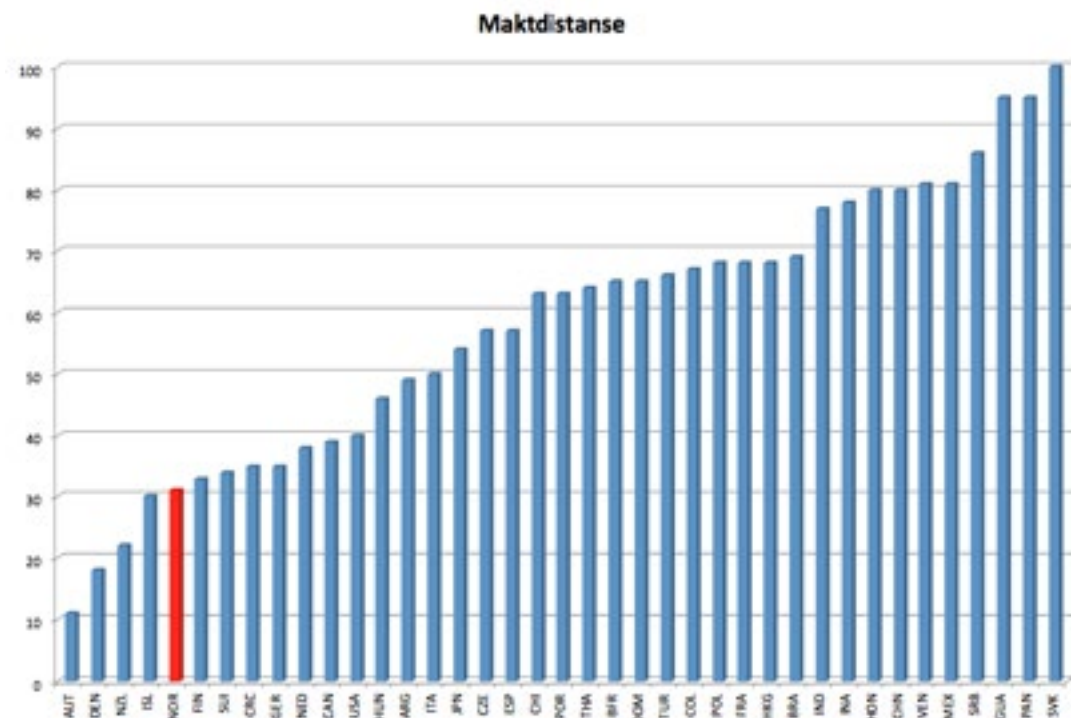
Maktdistanseindeks

Maktdistanseindeksen beskriver i hvilken grad ulikhet i fordeling av makt i samfunnet, organisasjoner og grupper aksepteres og forventes. Det er viktig å vite at dette måles nedenfra og opp, ikke ovenfra og ned. Man ser altså på aksepten av maktdistanse hos dem som ikke har makt. De to motpolene langs denne skalaen er lav maktdistanse og høy maktdistanse.

I samfunn med lav maktdistanse aksepteres ikke en ulik fordeling av makt. Her skal alle få være med og si sitt, konsensus etterstrebes, ledere skal rådføre seg og diskutere med dem de leder, statussymboler og privilegier er ikke velkomne og organisasjonsstrukturen pleier å være «flat». Menneskene er som oftest uformelle og direkte.

I samfunn med høy maktdistanse har man stor respekt for mennesker med høy status. Status forbindes med makt. Den ulike maktfordelingen støttes like mye av dem som ikke har makt, som dem som sitter med makten. Lederne forventes å være sterke og beslutsomme og fortelle hva som gjelder. De som ikke har makt forventer rettledning, klare regler og at lederne skal ta hånd om dem. Menneskene pleier å være mer formelle og bruker titler ved tiltale. Man viser respekt for posisjonen til den man snakker med.

Høy maktdistanse finner man i for eksempel Kina, mens de skandinaviske landene har lav maktdistanse.

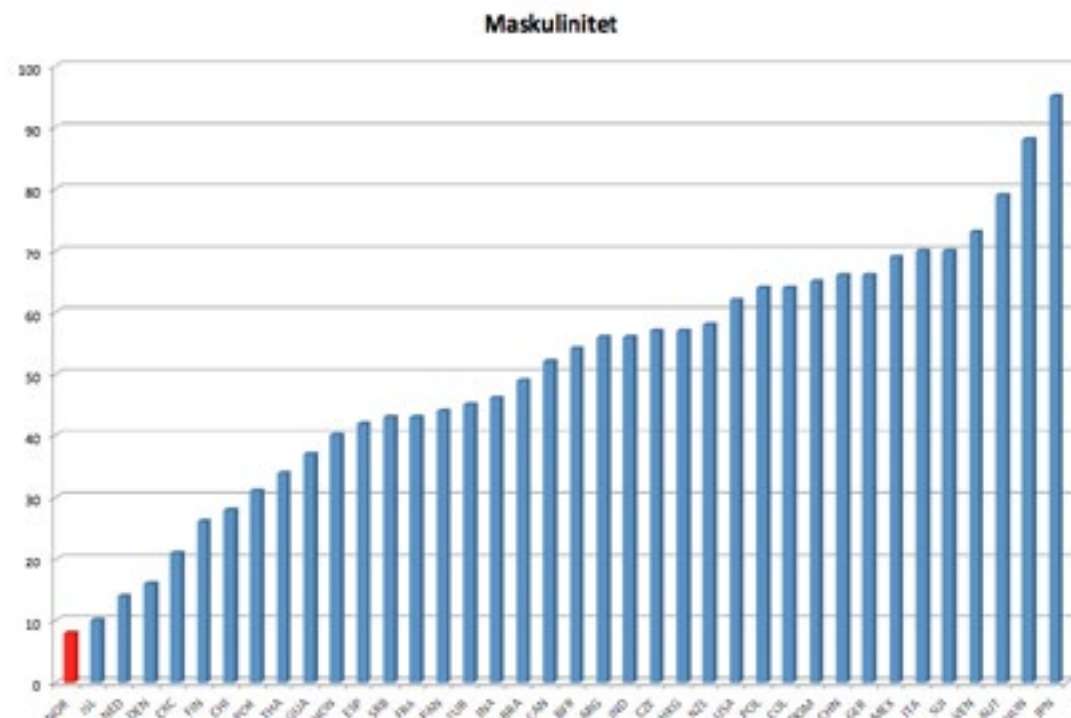
Maskulinitetsindeks

Maskulinitetsindeksen måler den nasjonale kulturens hovedvekt på feminine eller maskuline verdier i samfunnet. Hofstede har identifisert disse som hver sin motpol på skalaen.

Samfunn med hovedvekt på maskuline verdier, drives i større grad av konkurranse og måloppnåelse. Kvaliteter og egenskaper som styrker materiell fremgang, ambisjoner, hardt arbeid og en beundring for den vellykkede og vinneren verdsettes. I samfunn der mer feminine verdier anerkjennes, anses kvaliteter som omsorg og empati, likesstilling, solidaritet og livskvalitet som viktige. Konflikter løses gjennom forhandlinger og kompromisser.

Det som er viktig å ha med seg i forståelsen av maskuline og feminine verdier, er at det ikke samsvarer med undertrykkelse av det andre kjønn. Kvinner i samfunn med dominerende maskuline verdier blir ikke nødvendigvis undertrykte eller sett på som mindreverdige enn menn, og omvendt.

Hofstede rangerer Japan som den mest maskuline kulturen, og Sverige som den mest feminine.

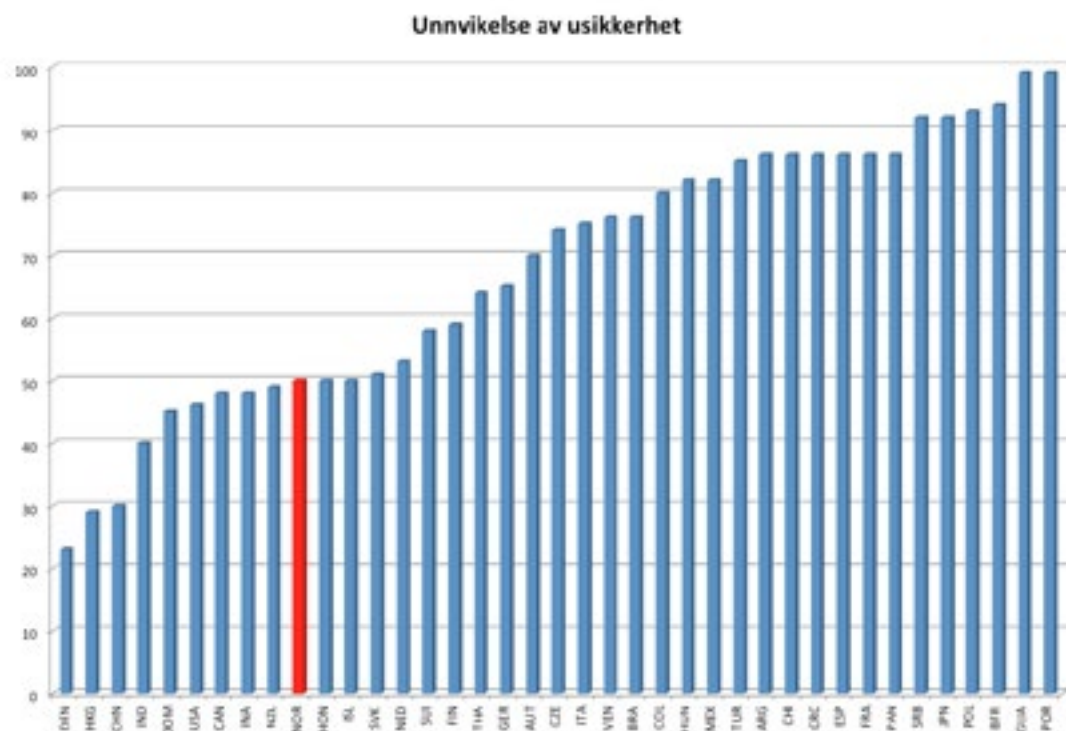

Indeksen for unnvikelse av usikkerhet

Denne indeksen beskriver hvor bekvemme eller ubekvemme medlemmene i en kultur er når de konfronteres med, og må håndtere, ustrukturerte eller ukjente situasjoner som medfører usikkerhet rundt hvilke forventninger som finnes til dem, eller hvilke regler som gjelder. Motpolene på denne skalaen er høy grad av unngåelse av usikkerhet og lav grad av unngåelse av usikkerhet.

I kulturer som scorer høyt på denne indeksen forsøker man å minimere risikoen for at ustrukturerte og ukjente situasjoner skal oppstå gjennom å ha strenge lover og regler, sikkerhetsforskrifter og forebyggende tiltak. Forekomsten av «absolutte sannheter» er mye større i disse kulturene enn i andre. I kulturer som scorer lavt kjenner man ingen ubehag i ustrukturerte og ukjente situasjoner og har derfor ikke samme behov for strenge regler og forebyggende tiltak. Menneskene i disse kulturene pleier å være mer aksepterende ovenfor avvikende meninger og nysgjerrige på det som er nytt og annerledes. De har større sannsynlighet for å tro at det kan finnes flere sannheter og svar, istedenfor én absolutt sannhet.

Middelhavslandene og Japan er rangert høyest på denne indeksen.

Hva kan vi bruke dette til?

Når mennesker fra forskjellige kulturer møtes kan deres ulike kulturelle bakgrunn føre til at misforståelser eller konflikter oppstår. Ved å se på de aktuelle kulturenes plassering på Hofstedes indekser, kan vi få en pekepinn på hvor en eventuell misforståelse eller konflikt kan oppstå. På den måten kan Hofstedes kulturelle dimensjoner hjelpe oss med å håndtere og forstå slike situasjoner på en bedre måte.

Kilde: Hofstede og Pedersen (2002) *Exploring Cultures*

Kommunikasjon

All kommunikasjon er svært bundet til kultur. Vi kommuniserer verbalt ved å snakke, men også ikke-verbalt gjennom ansiktsmimikk, kroppsspråk og gjennom det vi lar være å si eller gjøre. I alle samfunn har vi skrevne og uskrevne regler for kommunikasjon som vi bevisst eller ubevisst følger.

Når vi snakker om kommunikasjon i kulturelle sammenhenger bruker vi ofte begrepene direkte eller indirekte kommunikasjon. *Direkte kommunikasjon* handler enkelt sagt om å faktisk uttrykke hva man mener. Mener man nei så sier man nei.

Indirekte kommunikasjon handler om å prøve å uttrykke det man egentlig mener via «omveier». En person fra en kultur der indirekte kommunikasjon er vanlig, vil gjerne også tenke at kroppsspråket han/hun bruker, eller rett og slett det at de ikke svarer, er et svar.

Et annet viktig aspekt ved indirekte kommunikasjon er å «lese mellom linjene». Ettersom mye ikke blir sagt rett ut, er det viktig å være bevisst på at budskapet kan ligge nettopp «mellom linjene».

I mange kulturer vil det være nærmest utenkelig å si direkte nei til en forespørsel selv om man egentlig ønsker det, da ordet «nei» er kulturelt uakseptabelt. Frykten for å «tape ansikt» kan også være sterk, det vil si at ingen skal risikere å miste sin ære, eller føle seg latterliggjort.

Kommunikasjon i vertsfamilien

I Norge bruker vi som regel direkte kommunikasjon. Dette kan føre til utfordringer i møte med mennesker vant til indirekte kommunikasjon. For noen som er vant til direkte kommunikasjon, kan det være vanskelig å oppfatte hva som egentlig ligger i den indirekte kommunikasjonen.

For utvekslings elever som kommer fra kulturer hvor indirekte kommunikasjon er vanlig, vil nordmenn kunne oppleves som frekke og lite følsomme. I tillegg vil elever fra noen kulturer ha problemer med å si ifra om ting ikke er slik de ønsker, eller at de har lyst til å gjøre noe annet eller annerledes enn det vertsfamilien foreslår. For mange vertsfamilier vil dette kunne føre til stor frustrasjon fordi utvekslings eleven kan si «JA» til å gjøre noe, for siden ikke å gjennomføre. I norsk kultur kan det være helt uhørt, mens det i andre kulturer der mer indirekte kommunikasjon brukes, kan oppfattes som rett måte å gjøre det på. Grunnen kan for eksempel være å ikke tape ansikt selv, å skjeme den andre for det samme, eller ren vane.

Skulle det oppstå konflikter, har mennesker fra ulike kulturer forskjellige preferanser for hvordan man kommuniserer for å løse disse. Nordmenn har som oftest et ønske om å diskutere og bruke saklige argumenter. Det er viktig å huske på at utvekslings elever som kommer fra andre land og kulturer vil kunne oppleve vår måte å håndtere konflikter på som uvant, og vanskelige å forholde seg til. En italiener vil kanskje føle at vi viser for lite følelser i kommunikasjonen vår og derfor ikke ta samtalen på alvor, mens en japaner kanskje vil smile, nikke og ikke uttrykke verbalt hva han egentlig føler, fordi det er det han er lært opp til.

Kroppsspråk

Vi benytter oss delvis bevisst, men også ubevisst, av kroppsspråk for å uttrykke negative eller positive ytringer og følelser. Måten vi berører hverandre på (eller ikke gjør det), avstanden vi holder mellom oss selv og andre, måten vi snakker på (tonefall og toneleie) er former for ikke-verbal kommunikasjon. Vi kan uttrykke kjærlighet, sympati, hat, skepsis, overraskelse, nysgjerrighet og selvsikkerhet uten å bruke et eneste ord. Når vi tenker på hvilket kroppsspråk som er typisk for vår egen kultur, vil vi finne variasjoner mellom ulike grupper; unge og gamle, befolkning på landet og i byer, og ikke minst menn og kvinner. Disse forskjellene finnes naturligvis i mye større grad mellom to ulike kulturer. I en ny kultur kan det i begynnelsen være vanskelig å forstå og akseptere de nye uttrykksformene, og det er lett å føle seg utenfor når egne referanserammer ikke passer. For å unngå misforståelser er det viktig å være bevisst på at betydning av kroppsspråk og grad av berøring/intimitetsgrenser varierer fra kultur til kultur.

Det kan være utfordrende for AFSerne som kommer til Norge å forstå at vi har direkte verbal kommunikasjon, men at det også for oss ligger mye i kroppsspråket vårt, og at vi også til en viss grad må lese mellom linjene. Å snakke med AFSerne om direkte og indirekte kommunikasjon, og ikke minst kroppsspråk, kan hjelpe dere å bedre forstå hverandre, og å unngå misforståelser.

Tilpasningskurven

Dere kommer til å merke forskjell på utvekslings eleven dere er vertsfamilie for i løpet av året. Humøret kommer til å gå både opp og ned, mange nye tankeprosesser vil starte, og han/hun kommer kanskje til å sette spørsmålstegn ved ting som tidligere ble tatt for gitt. Utvekslingsåret kan beskrives som en kurve med topp- og bunnpunkter. Nedenfor presenteres en generell beskrivelse av det vi kaller «tilpasningskurven». Noen topper og bunner kan passere uten at dere merker stort til dem, mens andre kan det hende dere merker mye til. Det kommer an på hvordan man er som person og hva som ellers skjer i livet akkurat da. Ulike personer kan også oppleve de ulike fasene på ulike tidspunkt.

Fase 1

Fase 1 kjennetegnes av spenning og økende forventning. AFSerne forbereder seg til utvekslingsåret ved å lese og gjøre seg tanker om den nye kulturen, det nye språket og ikke minst om den nye familien. AFSerne stiller seg spørsmål som: «Hvordan kommer det til å gå?», og «Klarer jeg å tilpasse meg?»

For mange er ankomst til vertslandet og de første ukene et høydepunkt. Alt er nytt og spennende og det vil kunne oppleves som en «ferie». For andre er ankomsten overveldende og bildene man har hatt på forhånd stemmer overhodet ikke med virkeligheten, og man vil oppleve mange små eller et stort kultursjokk.

Kultursjokk

Kultursjokk er et kjent begrep, men hva er det egentlig? På ferier eller i møte med kolleger fra andre land kan man i blant føle at de man møter oppfører seg «rart» eller «uforskammet» eller at de reagerer negativt på noe man selv har sagt eller gjort. I slike tilfeller kan det være snakk om et møte mellom to kulturer med ulik oppfattelse om hva som er «korrekt» oppførsel, og situasjonen kan oppleves som særlig vanskelig.

Kultursjokk er en lignende opplevelse, på et enda dypere plan. Det oppstår gjerne når man går inn i en kultur og et samfunn som oppleves som fremmed, der ens tidligere oppfatninger av normer og ritualer ikke lenger er gjeldende. Dette gir opphav til usikkerhet om hva som forventes av de rundt deg, som igjen kan sette i gang ulike reaksjoner.

Kultursjokk kan man oppleve på ulike tidspunkt og i ulik grad:

«Bryllupsreisen»

Alt er nytt og spennende. Her kjenner man seg fortsatt på trygg grunn og ens egne kulturelle oppfatninger har ikke blir utfordret ennå.

Desorientering

Den nye kulturen trenger seg på og man oppdager at man ikke behandles og møtes på samme måte som hjemme. Alle nye inntrykk og uventede reaksjoner fra omgivelsene kjennes tyngende. Man forstår ikke omgivelsenes forventninger og gjør ting feil, selv om man prøver å gjøre det rett. Det er lett å føle seg mislykket eller utilstrekkelig.

Fiendtlighet

Man reagerer gjennom å kjenne sinne eller irritasjon mot den nye kulturen som er årsak til de ubekvemme følelsene man opplever, og føler at den nye kulturen ikke lever opp til ens egen kulturs nivå. Som utvekslingselev tenker man i denne fasen ikke at den nye kulturen er slik eller slik, men heller at menneskene man møter er rare, upersonlige eller utrivelige.

Tilpasning

Man begynner å forstå den nye kulturens uttalte regler og begynner å reagere og handle deretter. Man kan nå se positive og negative sider både ved ens egen og ny kultur.

Fase 2

Etter at den første spenningen er over og hverdagen melder seg, føler mange et visst ubehag på grunn av de mange store og små forskjeller i dagliglivet. Alt er annerledes; maten, sengen, skolen, familien, språket, vennene osv. I tillegg begynner savnet av venner og familie å melde seg, og man innser at man skal være borte i et helt år. Etter hvert som språk, dagligliv og livsrytmen læres, oppnås en viss følelse av tilhørighet.

Fase 3

Når skole og språk glir lettere, har man tid til å se nærmere på «dypere» forskjeller. Man får mer tid til å tenke over AFS-opplevelsen, og en del frustrasjoner melder seg ofte i denne perioden. Det kan være frustrasjoner over vanskelige skikker og normer eller kanskje over seg selv. De dagligdagse tingene kan ofte virke ubetydelige, og man har kanskje et ønske om å gjøre noe stort og viktig. Etter hvert vil den nye kulturen komme sakte inn «under huden», og man begynner i stedet å stille spørsmål ved det som var selvfølgelig hjemme.

Fase 4

Spenning og forventinger til det å reise hjem. Kanskje føler AFSeren at han/hun endelig har kommet inn i ting i vertslandet, og at det fremdeles er mye man gjerne vil ha tid til å gjøre og oppleve. Mange AFSere gruer seg til å reise hjem, og måtte forlate vertsfamilie, venner og sitt nye liv. Samtidig som de også gleder seg til å møte venner og familie i hjemlandet igjen.

Hver opplevelse er unik!

Dette er bare ett eksempel på en tilpasningskurve, og det er slett ikke alle som opplever det på denne måten. Poenget med kurven er å vise at livet går opp og ned for AFSeren. Vår erfaring er at følelser vil oppleves mye sterkere i løpet av et utvekslingsår enn ellers, og svingningene blir derfor større. Kanskje går man fra bunn til topp og ned igjen på én og samme dag!

Når man er trøtt og sliten - det er slitsomt å skulle forholde seg til nye ting hele tiden - og langt hjemmefra, oppleves de dårlige dagene som enda verre enn ellers. På samme måte vil også de gode dagene og positive opplevelsene forsterkes.

Den første kontakten

Dere møtes først gjennom søknadsskjemaene og bilder som dere får oversendt fra AFS. Disse papirene gir bare et førsteinntrykk, og gir ikke utfyllende informasjon. Vi anbefaler derfor at dere tar kontakt med AFSerens og familien, ved å skrive et brev eller en e-post. Ta utgangspunkt i familien, nærmiljøet og det hverdagslige. De vet kanskje lite om Norge på forhånd, og er nok svært spente på hvordan det neste året vil bli. Legg gjerne ved bilder!

- De ulike familiemedlemmenes personlighet og interesser
- Hus og hjem - hvilke regler gjelder hjemme hos dere?
- Skolen
- Planer for de første dagene sammen
- Vær og klima - hvilke klær han/hun bør ta med seg

Foreldrene til AFSerne vil også sette stor pris på å få brev eller e-post. Vi anbefaler å skrive en liten hilsen og takke for at de er villige til å «dele» barnet sitt med dere, samtidig som dere forsikrer dem om at dere vil ha omsorg for ham/henne, og gi støtte og trygghet til deres nye familiemedlem.

Det kan hende at utvekslings eleven ikke er så tillitsfull at han/hun tør å skrive tilbake, eller at manglende engelskkunnskaper gjør det vanskelig. Fortvil ikke hvis dere ikke får svar. Husk også at ulike kulturer vil ha ulike syn på hva som er «passende» i en slik situasjon.

Ankomsten og de første dagene

Alle er nervøse og spente. Det er et stort øyeblikk! Hva skal man gjøre? Hva skal man si? Ikke tving fram en klem hvis den nyankomne er reservert og sjenert. Tretthetsfølelsen etter reisen, klimaforskjell, mangel på språkkunnskap og nye matvaner er gjerne årsaken til at utvekslings eleven kan være trett, usikker eller stille til å begynne med.

Ankomstleir

Alle AFSerne kommer til Norge samtidig. De reiser i grupper fra hjemlandet sitt, og blir møtt av ansatte og frivillige i AFS Norge på Gardermoen. Før de reiser videre til vertsfamiliene, vil de få en kort orientering av AFS Norge.

Formålet er å gi AFSerne et lite pusterom mellom ankomst til Norge og avreise til vertsfamilien. Vi vil forsøke å gi AFSerne en del praktisk informasjon, samt en lett introduksjon til norsk kultur for å forberede dem på hva de vil møte når de kommer til familien sin og begynner på skolen. Det er likevel begrenset hva de får med seg av informasjon, ettersom de ofte er slitne og veldig fulle av inntrykk.

Henting av AFSer

AFS Norge vil organisere reisen fra orienteringen til hjemstedet i samarbeid med lokallaget og vertsfamilien. Noen må reise langt med fly, buss eller tog, andre blir hentet av vertsfamiliene sine. Dette vil vi avtale med hver enkelt når det nærmer seg. Hvis dere må kjøre bil et stykke etter å ha hentet AFSerne, må dere ikke bli overrasket om han/hun sovner i bilen, ettersom det har vært et par dager med mange nye inntrykk.

De fleste lokallag ønsker å samle alle vertsfamiliene i forkant av, eller like etter ankomstdagen. Dette gir muligheten til å bli bedre kjent, og for gi en del praktisk informasjon. Det vil selvfølgelig også være mulig å stille spørsmål.

Nyttige tips - det første møtet

- Prøv å sette deg i AFSerens sted. Forestill deg tretthetsfølelsen etter reisen og alle inntrykkene han/hun må ta inn over seg.
- Vis AFSerne rundt i huset når dere er kommet hjem. Ta bare det viktigste først: soveværelse, toalett og bad. Om du har lært litt om AFSerens kultur, vet du kanskje om han/hun er kjent med våre typer senger og sengetøy, badevaner og toalett. Om det er tvil, spør han/henne, eller få et familiemedlem av samme kjønn til å gi en kort demonstrasjon. Husk at du også ville ha behøvd denne informasjonen i et fremmed land!
- Vis AFSerne hvor han/hun kan legge tingene sine, hvordan man bruker forskjellige ting i huset og hva han/hun får eller ikke får lov til å bruke, fra telefon og TV, til kjøkken og bad (som såpe, tannkrem og sjampo).
- Gjør gjerne en klar avtale vedrørende bruk av telefon og PC/internett med det samme og ta det opp igjen etter et par dager. Det er viktig at dere setter grenser og stiller krav så tidlig som mulig.
- Fortell med en gang hva dere har planlagt å gjøre resten av dagen, f.eks.: «Du må gjerne finne deg til rette på rommet ditt, og så møtes vi i spisestua for middag om en time». Slik vet AFSerne hva han/hun kan forvente av resten av dagen.

De første dagene

De første dagene kan bli ganske spesielle og preget av både glede og forvirring. Husk, som tidligere nevnt, at AFSeren vil være sliten de første dagene og kanskje ukene. I tillegg til tids- og klimaforskjell er det mange nye regler, normer og rutiner å bli vant til.

Nyttige tips - de første dagene

- Foreslå at AFSeren skriver eller kanskje ringer hjem for å fortelle at han/hun er kommet vel fram.
- I løpet av de første dagene bør dere gå gjennom punktene i «Praktiske tips for AFS-familier» bakerst i heftet, da det kan hjelpe for å unngå unødige misforståelser.
- Ikke forvent at alle instruksjonene deres blir husket av AFSeren med en gang. Legg merke til usikkerhet, og gjenta instruksjoner og forklaringer om nødvendig. Dette gjelder også selv om AFSeren sier «Ja, jeg forstår». Dette kan noen ganger være et høflighetsuttrykk, eller frykt for å tape ansikt, mer enn noe annet.

Oppholdstillatelse

Rett etter ankomst må AFSerne registrere seg/registrere søknad om oppholdstillatelse på UDIs nettsider. Her bestiller man samtidig time hos lokale politimyndigheter for å vise nødvendig dokumentasjon.

Registreringen må gjøres innen 7 dager etter ankomst til Norge. AFSerne er informert om dette, og vil ha med seg nødvendige papirer fra hjemlandet. Alle vertsfamilier vil få tilsendt mer informasjon om oppholdstillatelse like før AFSerne kommer til Norge.

Se side 50 for mer informasjon.

Ettersending av bagasje og pakker

Hvis man har bodd i utlandet sammenhengende i minst ett år, kan man innføre det meste av sitt eget innbo til Norge toll- og avgiftsfritt. For AFSerne vil det si at om de har behov for å få tilsendt større pakker fra hjemlandet i løpet av utvekslingsåret, så vil de kunne slippe å betale toll for å få det inn i Norge.

For at dette skal gjelde for utvekslingselevene gjelder følgende regler:

- man har oppholdt seg utenfor Norge sammenhengende minst ett år
- man har eiet og brukt gjenstandene i hjemlandet, og man vil bruke dem i Norge
- man innfører flyttegodset i forbindelse med flytting til Norge

AFSeren må fylle ut en erklæring for innførsel av flyttegods (RD0030), og det er viktig at flyttegodserklæringen er riktig utfyllt.

Hjemlengsel og kultursjokk

Hjemlengsel er helt naturlig, særlig tidlig under oppholdet når utvekslingseleven kan føle seg litt ensom og usikker i sine nye omgivelser. AFSeren er ofte vant til å håndtere hverdagen sin godt. De har kanskje mange venner, fritidsaktiviteter og er flinke på skolen. Ved å måtte begynne helt på nytt igjen, kan de plutselig føle at de står overfor en større utfordring enn det han/hun trodde.

Å være aktiv i hverdagen, kombinert med at noen i familien viser oppmerksomhet, hjelper AFSeren å komme gjennom denne perioden. Om hjemlengselen fortsetter og utvekslingseleven virker ulykkelig, bør dere snakke med han/henne om det og få råd av lokalkontakten, lokallaget eller AFS-kontoret.

Utvekslingseleven kan i begynnelsen synes at Norge og nordmenn er helt ulikt alt han/hun er vant til, og kan få et kultursjokk.

Noen vanlige reaksjoner på kultursjokk er at utvekslingseleven:

- isolerer seg
- sover mye
- bare snakker om hvor bra alt er i hjemlandet sitt og tilsynelatende viser liten interesse for vertsfamilien og Norge.

Dere kan bøte på disse reaksjonene ved å:

- ta dere ekstra tid til å snakke med utvekslings eleven. Legg vekt på at det er normalt og at flere av AFS-vennene nok gjennomgår det samme.
- ta initiativ til å finne ut så mye som mulig om familiemedlemmene og vennene til eleven i hjemlandet.
- få AFSerer til å vise bilder hjemmefra, slik at familie, venner og hjemlandet er noe dere også kan dele.

Se side 23 for mer informasjon om kultursjokk.

Tilpasning

Et utvekslingsår byr på små og store utfordringer underveis, og krever tilpasning fra både vertsfamilie og AFSer. Selv om dere må være innstilt på å gi AFSerer rom til å bli kjent med norsk kultur og familiens vaner og regler, er det likevel AFSerer som har størst ansvar for å tilpasse seg. Det er tross alt han/hun som har valgt å reise til Norge som utvekslings elev! Det er viktig at dere setter de samme reglene og forventer det samme av AFSerer som av eventuelle andre barn i familien.

Les mer om tilpasning på side 22.

Språk

Kommunikasjon er en utfordring selv når vi snakker samme språk. Utfordringen blir naturlig nok større når språkene er forskjellige! Det er viktig å prøve å hjelpe utvekslings eleven med å få en myk start. Språket er kanskje den største barrieren, men også det viktigste verktøyet for å få best mulig innblikk i vår kultur og for å få mest mulig ut av AFS-året.

Som vertsfamilie er det mye dere kan hjelpe til med for å gjøre dette lettere for AFSerer. Forsøk å unngå å bruke engelsk som kommunikasjonsspråk for lenge. Det er viktig å satse på å bare snakke norsk så tidlig som mulig, og bare bruke engelsk eller et annet språk som hjelpespråk i enkelte situasjoner. Arranger gjerne «norsk timer» til en fast tid hver dag for å hjelpe AFSerer med språket i begynnelsen. Del gjerne språkundervisningen med hele familien!

Vær oppmerksom på utvekslings elevens ansiktsuttrykk for å vite om han/hun har forstått deg. Merk at ungdommer fra en del land kan si «ja, jeg forstår» også når de ikke forstår. Dette er enda et kulturelt aspekt, og handler gjerne om ikke å tape ansikt.

Husk at også et smil, en klem og en god latter er viktig for trivselen. Det er slitsomt og kan være frustrerende å ha språket innskrenket til et så enkelt nivå i starten. Derfor er det viktig å skape trygghet slik at AFSerer tør å prøve og feile.

Det er også viktig å være klar over at humor er forskjellig fra land til land, og *mange har ikke noe forhold til sarkasme og ironi*. Dette er det viktig å være bevisst på, spesielt i starten!

Hvis AFSerens språkkunnskap ikke har forbedret seg etter lengre tid, kan du be om hjelp hos lokallaget eller lokalkontakten. Det kan hende at ekstra privatundervisning på en eller annen måte kan skaffes. Det er også mulig at vanskelighetene med å lære språket er et symptom på andre problemer som AFSerer trenger hjelp med.

Noen skoler gir ekstra undervisningstilbud til AFSerer, men det gjelder ikke alle. Enkelte lokallag arrangerer også egne norskkurs på ettermiddagene den første tiden. AFS Norge betaler ikke for ekstra norskundervisning til utvekslings elevene.

Nyttige tips - hvordan hjelpe AFSerer å lære norsk

- Snakk sakte, men med vanlig rytme. Å ta pauser mellom ordene hindrer forståelsen. Å ta pause mellom setninger gir imidlertid tid til oppfatning.
- Bruk enkle uttrykk. I stedet for å si «Du kan gå på bussen foran hovedinngangen til denne bygningen klokken halv fire. Den stopper like ved huset vårt», så prøv å forenkle det. «Ta bussen som kommer hit klokken halv fire. Den kjører deg hjem» er lettere å forstå.
- Snakk på en naturlig måte. Ikke bruk «dårlig» norsk for å gjøre det lettere. Unngå å bruke slang og vanskelige ord. Snakk tydelig. Bruk leppene og se på AFSerer mens du snakker. Bruk ansiktsuttrykk og gester for å forsterke det du sier.
- Gjør det enkelt. Hvis AFSerer kan lite norsk kan du finne aktiviteter som krever lite språk. For eksempel kan han/hun hjelpe til på kjøkkenet eller i hagen, man kan spille spill sammen, drive med sport, kunst eller musikk.
- Sett klistrelapper på ting. Sett post-it lapper på møbler og lignende rundt i huset for å bygge opp ordforrådet (f.eks.: «vegg», «dør», «stol», «bilde», osv.). Når AFSerer kan ordene fjerner han/hun lappene. Eventuelt kan de samles i en bok som et bevis på hvor mange ord han/hun har lært.
- Hjelpemidler. Benytt gjerne tegneserier eller barnebøker for å lære AFSerer norsk.
- Bruk internett og apper. Det finnes mange språkkurs og ressurser, som for eksempel Duolingo og Babbel.

Sammenligning med hjemlandet

En alminnelig reaksjon når man befinner seg i et nytt land er å sammenligne alt med hjemlandet. Tenk på hvordan dere selv gjør dette når dere er på reise. Vanligvis skal slike sammenligninger brukes for å forklare eller beskrive, men noen ganger kan det føles som kritikk.

Eksempler:

- «I USA er bilene større».
- «I Thailand er maten sterkere krydret».
- «I Japan har elevene lenger skoledag».

Selv om disse utsagnene er sanne, kan de lett oppfattes som kritikk eller negativ sammenligning, uten at de er ment som dette.

Nyttige tips - hvordan møte sammenligning

- Vær forberedt på at det er ting AFSerer vil like, og noe han/hun ikke vil like ved Norge og norsk kultur.
- I AFS har vi et uttrykk som vi bruker mye i denne sammenheng:
«It's not good, it's not bad – it's just different!»
- Dere bør oppmuntre AFSerer til å uttrykke sin mening hjemme og hjelpe ham/henne til å kunne si sin mening på en hyggelig måte. Samtidig er det lurt å prøve å forklare hvorfor det er annerledes (Hvorfor er tradisjonelt norsk kosthold som det er? Hvorfor har Norge kortere skoledager enn mange andre land?).

Selvstendighet eller avhengighet

Det er store forskjeller når det gjelder grad av selvstendighet for ungdom i ulike land, familier og kulturer, derfor er det viktig med klare signaler og tilbakemeldinger når det gjelder dette temaet. AFSerer har ofte hørt før ankomst til Norge at ungdommer har det fritt i Norge, og at de kan regne med å få mye selvstendighet. Mens noen trenger grenser, er andre vant til å bli fortalt hva de skal gjøre til enhver tid, og har ikke erfaring med å ta initiativ eller få stort ansvar.

Mange AFSerer er vant til å ha veldig strenge regler og forventninger fra sine foreldre, samt lite frihet til aktiviteter og til å være sammen med venner på fritiden. For elever fra mange land vil det være uvant å plutselig ha mulighet til å bruke like mye tid på venner og fritidsaktiviteter som norske ungdommer, og de vil kanskje trenge litt tid og oppmuntring.

Det er viktig å huske på at hver AFSerer er ulik, og noen av dem trives ganske enkelt bedre hjemme enn med mange fritidsaktiviteter utenfor hjemmet. Det betyr ikke at de ikke får like stort utbytte av utvekslingsåret sitt som andre mer aktive elever - folk er forskjellige.

Nyttige tips

- Hvis AFSerer kommer fra en veldig beskyttende familie og er vant til streng kontroll (f.eks. Latin-Amerika eller Asia), vil dere måtte være veldig tydelige, gi råd og ta avgjørelser for utvekslingsleven i starten. Etter en stund vil mest sannsynlig AFSerer ikke lenger trenge den sikkerheten det gir å bli fortalt hva han/hun skal gjøre hele tiden.
- Oppmuntre AFSerer til å finne en eller flere fritidsaktiviteter han/hun kan delta i!
- Dersom AFSerer forventer mer selvstendighet enn dere vil gi, forklar da at du ønsker mer kontroll. Ikke fordi du ikke kan stole på han/henne, men fordi det er du som har ansvaret og du behandler dine egne barn på samme måte.
- Det er viktig å forklare «frihet under ansvar» - at man må vise at man kan ta ansvar før man blir gitt frihet.

Venner og sosial kontakt

I den første tiden er det mulig at utvekslingsseleven vil føle seg ensom og savne venner uten å forstå at det tar tid å få norske venner. Norske klassekamerater kan dessverre noen ganger virke uinteresserte og nesten uvennlige. De er kanskje sjenerte eller har nok med sine egne venner, og er derfor ikke så nysgjerrige på den nyankomne.

Dere, lokalkontakten eller evt. lokallaget kan kanskje hjelpe til med å sørge for at AFSeren blir presentert på skolen og å finne en klassekamerat som kan være fadder i den første tiden. Fadderens vil kunne hjelpe utvekslingsseleven med å finne seg til rette på skolen, og inn i det sosiale miljøet.

Kanskje familien kan finne en jevnaldrende fadder i nærmiljøet også, som kan hjelpe AFSeren i gang med fritidsaktiviteter som sport, musikk eller andre organisasjoner for skoleungdom?

Nyttige tips

- Anbefal at utvekslingsseleven tar det første skrittet for å vise at han/hun gjerne vil ha venner ved å spørre om å få være med på aktiviteter, eller til å ta initiativ til å invitere andre med på ting. Minn ham/henne også gjerne på at det tar tid å få venner!
- Å benytte lokale organisasjoner kan gjøre det lettere for AFSeren å finne venner med felles interesser og personlighet. Noe som har vært prøvd med hell av enkelte lokallag, har vært å få en avtale med en lokal barnehage hvor AFSeren kan lære norsk med barn som tålmodige læremestre etter skoletid.
- AFSeren vil kunne trenge informasjon om det sosiale livet i Norge. Spør hva han/hun er vant til hjemmefra, spesielt med hensyn til sosial kontakt mellom gutter og jenter, om det skulle være store forskjeller.
- Det kan finnes store forskjeller som må forklares, som f.eks.: Utvekslingsselever fra kulturer hvor kroppslig kontakt mellom gutter og jenter ikke aksepteres vil kunne trenge en forklaring på det de ser blant norske ungdommer. Dette gjelder spesielt ungdom fra asiatiske land.
- Utvekslingsselever som oppfører seg på en måte som kan være overveldende for nordmenn, må forklares at de kan komme til å bli misforstått. Dette kan blant annet være AFSere fra land hvor man er vant til mye kroppskontakt (kyss på kinnet, mye klemming, osv.).

Religion

Religion er et interessant tema som kan lære oss mye om hverandre og andre deler av verden. Dere og utvekslingsseleven kan tilhøre samme eller forskjellige religioner. Det kan hende at dere ikke praktiserer religion på samme måte. Slike forskjeller behandles best med gjensidig respekt. Religion spiller ofte en større rolle i mange land sammenlignet med Norge.

Nyttige tips

- Prøv å lære litt om AFSerens eventuelle religion på forhånd slik at dere kan spørre om det er spesielle behov for å overholde helligdager eller andre religiøse bestemmelser.
- Forklar familiens praksis og vær fleksible når det gjelder å velge å bli med eller ikke bli med på eventuelle gudstjenester for AFSeren.

Bruk av internett og kontakt hjem

Noen utvekslingsselever holder regelmessig kontakt med sine familier hjemme. Andre har nesten ikke kontakt i det hele tatt, mens noen AFSere har så mye kontakt med hjemlandet at de nesten har «en fot i hjemlandet» fortsatt.

Med dagens kommunikasjonsmidler er det lett å opprettholde nær kontakt med familie og venner i hjemlandet. Erfaringsvis ser vi at de som har mye kontakt med venner og familie hjemme, ofte har mer hjemlengsel og har vanskeligere for å tilpasse seg. Det er derfor fornuftig at AFSeren og foresatte, i samråd med dere, lager noen «kjøre-regler» for dette, for eksempel faste tidspunkt og intervaller for kontakt.

Nyttige tips

- Hvis utvekslingsseleven ikke har kontakt med familien sin, prøv å ikke dømme han/henne ut fra egne forventninger. Det kan være at det å skrive brev/e-post ikke er en vanlig del av familie- eller kulturlivet.
- Dersom AFSeren holder for mye kontakt med hjemlandet og bruker mye tid på e-post, sosiale medier eller Skype/telefon, kan dere be AFS lokalt om hjelp. Utvekslingsseleven kan trenge veiledning fra AFS for å bli mer uavhengig. Vær tidlig ute med å sette begrensninger når det gjelder bruk av datamaskin og telefon!
- Dere kan gjerne skrive postkort, e-post eller brev til utvekslingsselevens familie i hjemlandet av og til, men dette er ikke forventet.

Støtteapparatet i AFS

En av AFS sine styrker er alt arbeidet som blir gjort på lokalt nivå gjennom våre frivillige. Lokalkontakten vil være den frivillige dere kanskje har mest kontakt med gjennom året. Om dere bor i et område med lokallag, vil dere også ha endel kontakt med de frivillige i lokallaget. I områder uten lokallag, vil vi på AFS-kontoret følge dere tettere opp ved behov.

AFS sitt støtteapparat i Norge

Under et utvekslingsår står man ikke alene som vertsfamilie. Under kan dere lese mer om lokalkontakten, lokallaget og AFS-kontoret, som alle vil bidra til at dere får et vellykket år sammen med deres nye familiemedlem.

1. Lokalkontakten

Lokalkontakten er en kontaktperson som skal hjelpe og støtte AFSer og vertsfamilie hver for seg og sammen. Kontaktpersonen har kanskje erfaring med hva det vil si å være AFSer eller vertsfamilie, og vil være en god støttespiller gjennom året. Lokalkontakten skal holde jevnlig kontakt med AFSer og vertsfamilie, minst én gang i måneden. Dere som vertsfamilie kan også ta kontakt med lokalkontakten utenom deres avtalte møter ved behov.

En lokalkontakt har ingen kontrollfunksjon overfor vertsfamilien, men er der for å hjelpe til. I mange tilfeller er lokalkontakten den første som får vite om eventuelle utfordringer, og kan bidra til å forhindre større konflikter og utfordringer. Ved å kunne avklare ting underveis, eller videreformidle bekymringer til AFS lokalt eller nasjonalt, kan slike konflikter unngås. Skulle en større konflikt likevel oppstå, ber vi om at dere tar kontakt med lokallaget eller AFS-kontoret.

Lokalkontakten bidrar frivillig til AFS, og det er derfor viktig å forstå at engasjementet kan variere. *Vi ber om at AFSer eller vertsfamilie tar kontakt med AFS-kontoret dersom dialogen med lokalkontakten ikke fungerer optimalt.*

Lokalkontakten kan hjelpe til på ulike måter, for eksempel:

- Være en god samtalepartner både for AFSer og vertsfamilie.
- Være behjelpelig med å integrere AFSer i lokalmiljøet.
- Bistå i eventuelle konflikter som kan oppstå.
- hjelpe til med praktiske ting som å skaffe vinterklær, skyss og lignende.
- Avlaste vertsfamilien ved å invitere eleven hjem til seg, med på aktiviteter og kanskje på middag eller helgebeseøk i ny og ne.

Nyttige tips - godt samarbeid med lokalkontakten

- Bli godt kjent med lokalkontakten.
- Avtal gjerne å snakke sammen regelmessig, slik at det blir naturlig å dele inntrykk av hvordan hverdagen oppleves.
- Ikke forvent at det alltid er lokalkontakten som tar kontakt først. Han/hun kan kanskje føle at hun/han trenger seg på.
- Lokalkontakten er der for å hjelpe og kan i mange tilfeller forhindre større problemer ved å avklare ting underveis. Det er derfor viktig st dere benytter dere av lokalkontakten deres.
- Husk at en lokalkontakt ikke har noen kontrollfunksjon overfor dere som vertsfamilie.
- Si ikke automatisk «Vi har det bare bra, takk» til lokalkontakten, om det oppstår vanskeligheter. Han/hun vil lettere kunne hjelpe til hvis dere er åpne om utfordringene dere opplever.

Månedlig kontakt

Lokalkontakten forplikter seg til å ha månedlig kontakt med AFSer. Dette er en viktig standard i hele AFS-nettverket, for å sikre kvaliteten på våre programmer, og at eventuelle utfordringer fanges opp tidlig. Fra 2004 har det også vært et krav at denne kontakten dokumenteres med månedlige rapporter. I enkelte land er også dokumentert månedlig kontakt mellom lokalkontakten og AFSer et av kriteriene for å bli godkjent som utvekslingsorganisasjon.

Dette er ganske enkelt for å sikre at utvekslingseleven blir fulgt opp jevnlig, og at både elev og vertsfamilie får mulighet til å få råd og veiledning underveis i året.

Hvorfor er dette systemet satt i verk?

Det at eksterne instanser setter krav til virksomheten vår, er et stadig mer aktuelt tema verden over. For å imøtekomme noen av disse kravene, har AFS på internasjonalt nivå iverksatt krav om at hvert AFS-land skal kunne dokumentere månedlig kontakt med både vertsfamilier og AFSe.

Hvilken form skal denne kontakten ha?

Lokalkontaktene får en månedlig oppfordring til å møte AFSer og vertsfamilie. Til hvert møte får lokalkontakten tilsendt forslag til læringsaktiviteter, som er basert på en generell tilpasningskurve man går gjennom som utvekslingselev. Målet er å hjelpe eleven til å finne seg til rette, og hjelp til å tilpasse seg den norske kulturen. Både dere og eleven kan også ta kontakt per telefon utover disse møtene.

Hvem kan være lokalkontakt?

Personer i lokallaget, frivillige, tidligere deltakere på programmene våre, eller rett og slett personer som ønsker å ha oppgaven med å følge opp både elev og vertsfamilie, og å holde AFS Norge oppdaterte på hvordan det går.

Hva skjer med rapportene?

AFS Norge har et system hvor lokalkontakten kan registrere månedlig kontakt direkte i vår database. I de tilfellene lokalkontakten rapporterer om at ting ikke går så bra, vil AFS sentralt få en automatisk beskjed om hvilken AFSe og vertsfamilie dette gjelder, slik at AFS-kontoret står ansvarlig for at vertsfamilien og AFSer blir kontaktet enten av kontoret eller av lokallaget for videre oppfølging.

Hvem har tilgang til rapportene?

Det er kun lokalkontakt, lokallagsleder og ansatte som har tilgang til rapporteringssystemet. Lokalkontakten har kun tilgang til sine egne rapporter og lokallagsleder har kun tilgang til rapporter fra lokalkontakter i sitt eget lokallag. Alle som har tilgang på disse rapportene har signert en bindende avtale om taushetsplikt.

2. Lokallag

AFS er en frivilligbasert organisasjon med over 40 000 frivillige på verdensbasis. I Norge har vi i overkant av 20 lokallag, fra Finnmark i nord til Agder i sør. Her jobber dyktige frivillige for at alle deltakerne på AFS sine programmer, både de som kommer til Norge og de som reiser ut, skal få en best mulig opplevelse. Frivillige i AFS kan være tidligere utvekslings elever og deres familier, nåværende og tidligere vertsfamilier, lokalkontakter og andre som er opptatt av det AFS arbeider og står for.

Se vedlegg for oversikt over lokallag og kontaktinformasjon.

Overfor vertsfamilier har lokallaget ansvar for:

- Intervju og hjemmebesøk hos nye vertsfamilier
- Samlinger og aktiviteter for AFSe og/eller vertsfamilier
- Sørge for at alle AFSe og vertsfamilier har en lokalkontakt
- Invitasjoner til aktiv deltakelse i lokallaget og ulike arrangementer som arrangeres i organisasjonen

Vi anbefaler at dere som vertsfamilie deltar på de samlinger og aktiviteter som finnes, og kanskje enda viktigere – at dere oppfordrer AFSer til å delta. AFSe vil som regel sette stor pris på å være sammen. De har mye til felles, de har det moro sammen og kan utveksle erfaringer med hverandre.

3. AFS-kontoret

AFS-kontoret er administrasjonen eller sekretariatet til AFS Norge. Kontoret holder til i Oslo. Her jobber det 9 engasjerte ansatte, i tillegg til praktikanter fra ulike land i Europa.

De kontoransatte er ansvarlige for den daglige driften av organisasjonen og samarbeider med lokallag og frivillige i Norge på den ene siden, og ansatte på AFS-kontor i våre partnerland på den andre siden.

Overfor vertsfamilier har AFS-kontoret ansvar for:

- Uttak og godkjenning av AFSere og vertsfamilier
- Internasjonale billetter
- Hjelp til søknad om oppholdstillatelse
- Skoleplass
- Oppfølging av AFSere, vertsfamilier og lokalkontakter i samarbeid med lokallaget
- Kommunikasjon med AFS i våre partnerland
- Obligatoriske leirer og aktiviteter
- Forsikring

Dersom det oppstår problemer

Til tross for forberedelser og støtte fra AFS, kan det oppstå utfordringer underveis. Problemene kan være relatert til forhold i familien, på skolen eller i omgivelsene. Kanskje AFSer har hjemlengsel, eller problemer med å tilpasse seg norsk kultur.

Både AFSer og vertsfamilie har et ansvar for å få ting til å fungere, eller til å forandre på noe hvis det ikke er bra. Det er viktig at hver enkelt AFSer og vertsfamilie tar ansvar for å gjøre utvekslingsåret så meningsfullt som mulig.

Kulturforskjeller og manglende kommunikasjon kan ofte føre til misforståelser. Friksjon og uenighet er normale ting i hverdagen, også i en vertsfamilie. Kommunikasjon, åpenhet, tålmodighet og initiativ er viktige nøkkelord.

Ofte går ting seg til etter hvert dersom man er fleksibel, tålmodig og villig til å inngå kompromisser. Man vil komme langt med positiv innstilling og åpen kommunikasjon. De fleste problemene kan løses ved å sitte sammen og snakke rolig om det. Ta først opp ting direkte med AFSer, slik at han/hun får muligheten til å forstå og tilpasse seg. Dersom AFSer ikke forstår hva familien synes er vanskelig, kan deres nye familiemedlem heller ikke gjøre noe for å forandre på det! Be om hjelp fra lokalkontakt, lokallag eller AFS-kontoret ved behov.

Nyttige tips

Hold familieråd. Hvert familiemedlem kan for eksempel tenke gjennom og nevne følgende:

- Tre ting som har fungert veldig godt og gitt fine erfaringer, for eksempel i løpet av den siste måneden.
- Tre ting som evt. har vært vanskelige, og hva som kan gjøres for å forbedre situasjonen i løpet av neste måned.
- En ting som han/hun tror det neste familiemedlemmet som skal snakke, kommer til å nevne av positive og negative ting, og hvorfor.
- Dersom problemene ikke kan løses rundt bordet eller i familien, må AFS informeres.

Husk! Dersom AFS ikke har kjennskap til en sak, kan vi heller ikke gjøre noe for å hjelpe.

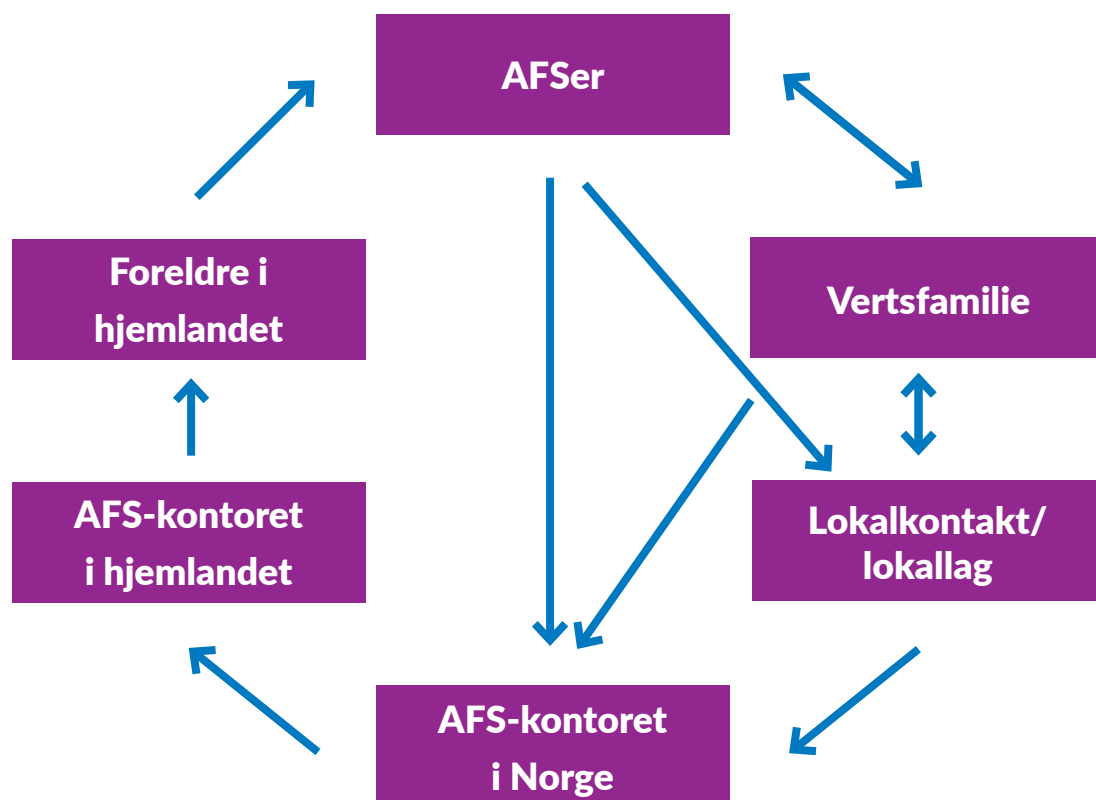

Støtte fra AFS

AFS Norge ønsker å understreke nødvendigheten av å bruke det eksisterende støtteapparatet, og å la kommunikasjonen gå den riktige veien. Figuren under viser hvordan kommunikasjonen bør gå - pilene indikerer i hvilken rekkefølge en melding skal gis.

Alle eventuelle utfordringer og problemer løses best i samarbeid mellom AFS, AFSer og vertsfamilien. Sammen er det viktig å finne hva som er riktig for alle parter, og sørge for oppfølging. Dersom AFSer eller vertsfamilie ikke føler at dere kan snakke med hverandre på egenhånd og/eller ikke kommer i kontakt med lokalkontakten eller lokallaget, kan dere alltid ringe AFS-kontoret.

AFS SIN KOMMUNIKASJONSSIRKEL

AFS kan hjelpe både vertsfamilie og utvekslingselev med eventuelle vanskeligheter. Hjelpen kan for eksempel være å:

- snakke med alle i familien hver for seg.
- samle hele familien for sammen å snakke om vanskelighetene.
- foreslå en plan for å løse problemene, og avtale et nytt møte senere for å se hvordan det går. I noen sammenhenger kan AFS utarbeide en skriftlig avtale («Support Agreement»/«Plan for success») med punkter som alle parter må jobbe med fram til det neste møtet.
- gi utvekslingsleven og familien litt tid fra hverandre for å kunne se erfaringene på avstand.

Når lokalkontakten eller andre i AFS medvirker til å løse utfordringer, behandles selvsagt saken konfidensielt. Riktignok må en enkel rapport gis til AFS-kontoret, som har det formelle ansvaret for utvekslingsleven. AFS-kontoret vil igjen ta kontakt med AFS i hjemlandet til utvekslingsleven slik at man sammen kan komme fram til den beste løsningen. Alle ansatte i AFS har selvfølgelig taushetsplikt. I enkelte tilfeller er AFS forpliktet til å kontakte foresatte, og i mange tilfeller vil AFS i hjemlandet ta kontakt med foreldrene til AFSer for å informere om situasjonen og høre om de har informasjon eller tips til hvordan saken kan løses. Andre ganger må AFS be foreldrene ha mindre kontakt med sønn/datter fordi det hindrer tilpasningsprosessen i Norge og er en del av utfordringen.

Familiebytte

Til tider hender det at det man ikke lykkes å få til et godt forhold mellom utvekslingsleven og familien, til tross for de beste intensjoner hos begge parter. Et familiebytte er likevel ikke noe som skjer umiddelbart etter en konflikt. I første omgang prøver lokalkontakten eller frivillige i lokallaget å løse utfordringen sammen med vertsfamilien og AFSer.

Dersom situasjonen skjærer seg helt, og det ikke er mulig å komme fram til løsninger og kompromisser i vertsfamilien, kan et familiebytte være det beste for alle parter. Denne avgjørelsen tas i så fall av AFS-kontoret etter samtaler med AFSer, vertsfamilie, lokalkontakt og eventuelt lokallag.

Et familiebytte skjer vanligvis i nærområdet, slik at AFSer kan fortsette på samme skole. Dersom dette ikke er mulig, vil AFS-kontoret skaffe ny vertsfamilie og skoleplass til AFSer et annet sted i Norge.

Det er viktig å være klar over at det kan ta litt tid å skaffe en ny vertsfamilie til AFSer. Det er derfor viktig å involvere AFS på et tidlig tidspunkt dersom det oppstår konflikt i familien, eller man føler et familiebytte er nødvendig.

Et familiebytte gir familien mulighet til å gå tilbake til sitt «vanlige» liv, og utvekslingsseleven får en ny start i nye omgivelser. De erfaringer utvekslingsseleven har gjort vil kunne hjelpe han/henne til lettere å komme inn i den nye familien.

Det er naturlig at et familiebytte ofte involverer skuffelser og følelser av å komme til kort for begge parter. Familiebytter forekommer hvert år uten at man kan klandre noen av partene. Årsakene kan være så mangt; ulike personligheter, spesielle omstendigheter, manglende evne til å kommunisere eller rett og slett dårlig kjemi.

Noen ganger oppstår det også situasjoner som endrer familiens omstendigheter slik at det blir umulig å fortsette som vertsfamilie. Gi beskjed til AFS dersom sykdom eller andre ting endrer situasjonen i hjemmet eller på noen måte skaper utfordringer.

Hjemsendelse

Det hender fra tid til annen at en AFSe av ulike årsaker må sendes tilbake hjemlandet før programmet er avsluttet. Det kan være ulike grunner til dette - brudd på AFS-reglene, sykdom, store vansker med tilpasning, eller lignende.

Her er det bestemte prosedyrer som må følges, og AFS-kontoret må involveres. Jo tidligere kontoret informeres, desto bedre. Lokalkontakten vil ofte bli bedt om å skrive en rapport.

Se side 66 for mer om hjemreiser.

Obligatoriske AFS-aktiviteter for elevene

Arrangementer som er arrangert av AFS Norge er obligatoriske deler av AFS-programmet. Dette er aktiviteter med program som er viktig for AFSerens forståelse av seg selv og den interkulturelle erfaringen i Norge. Fellessamlingene foregår i grupper som møter hverandre på forskjellige tidspunkter, per region. Lederne på disse arrangementene er frivillige i AFS.

Utgifter for reise til og fra obligatoriske AFS-arrangementer refunderes dersom utfyllt refusjonsskjema samt kvitteringer/billetter er AFS-kontoret i hende senest 30 dager etter at reisen har funnet sted. Refusjonsskjema finnes på AFS-rommet.

Merk! Billettene må bestilles senest 30 dager før avreise for at dere skal kunne få full refusjon. Bestilles billetter senere, refunderer vi 50% av billettkostnaden.

Ankomstleir - august

Når vertselevne ankommer Norge, vil de få en kort orientering før de reiser videre til vertsfamilien sin. De fleste lokallag vil arrangere en samling for vertselever og familier i løpet av august/september.

Midtårsleir - januar/februar

I begynnelsen av februar samles elevene til midtårsleir i AFS-regi. Dette skjer i samme regionsvise grupper som tidligere. Det er to hovedtema på denne leiren. For det første får AFSerne hjelp til å evaluere året så langt, og for det andre hjelper lederne AFSerne til å se framover mot månedene som er igjen, og hvordan de skal få mest mulig ut av disse.

Avslutningsleir - juni

Rett før avreisen til hjemlandet arrangerer AFS avslutningsleir, hvor AFSerne samles en siste gang for å gjøre opp status etter året i Norge, og for å forberede reisen til hjemlandet. På avreisedagen er alle AFSerne samlet på Gardermoen for å reise hjem sammen med de andre deltakerne fra sitt land.

Skole

Et AFS-år er et skoleprogram, og vi forventer at utvekslingselevne gjør sitt ytterste for å tilpasse seg norsk skole, lære seg språket og følge undervisningen så fort som mulig.

Søknad om skoleplass

AFS søker skoleplass for utvekslingselevne i samråd med vertsfamilie og lokallag. I noen tilfeller vil ikke skoleplass være avklart før AFSerne kommer til familien. Vi anbefaler da at vertsfamilien selv tar kontakt med skolen samtidig som AFS søker om skoleplass, da dette forenkler kommunikasjonsprosessen, og det kan gå raskere å få på plass en løsning.

AFSerne blir som hovedregel søkt inn på studiespesialisering, VG1 eller VG2. Hvis alder eller kvalifikasjoner tilsier det, kan andre linjer eller klassetrinn være aktuelle for utvekslingselevne. Vi ønsker ikke at AFSerne skal gå i VG3 fordi mye tid går med til eksamenslesing og eksamen. Av hensyn til AFSerne egen sikkerhet, ønsker vi heller ikke at de skal delta i norsk russefeiring. Det er en periode med mye festing og ofte høyt alkoholforbruk, noe vi ikke anser som forenlig med et utvekslingsprogram.

Som hovedregel vil det ikke være mulig å bytte skole underveis i skoleåret, og vi ber dere respektere dette.

Skolestart

De ulike skolesystemene i ulike land har forskjellig tidspunkt for skolestart. Uavhengig av dette har AFS International fastsatt bestemte ankomstdatoer for alle deltakerne til alle land. AFSerne kan derfor noen år komme til Norge etter skolestart i august, og AFS-kontoret informerer i så fall skolene i forkant. Dette fører sjelden til utfordringer for AFSerne tilpasning på skolen.

Første skoledag

Vi anbefaler at man følger AFSerne til skolen den første dagen. Eleven bør ikke møte alene uten noen som blir med for å presentere ham/henne. Forklar nøye hvordan man kommer seg til og fra skolen.

Det er også lurt å avtale et møte med rådgiver/kontaktlærer denne dagen for å etablere kontakt, avklare forventninger og utveksle informasjon.

Noen viktige punkter vi anbefaler at tas opp første skoledag, er:

- Kontaktinformasjon til vertsfamilien
- Kontaktinformasjon til AFS Norge
- Kontaktperson på skolen
- Forventninger
- Eventuell fadderordning
- Timeplan og valg av fag
- Skolebøker og PC
- Tilgang til skolens datasystem
- Skoleskyss

Kontaktperson

Der det er anledning til det vil AFS gjerne at utvekslingsseleven har egen kontaktperson på skolen, vanligvis skolens rådgiver eller en av lærerne. Rådgiveren kan best veilede utvekslingsseleven når det gjelder fagvalg, timeplan, osv. Gi gjerne AFS-kontoret en tilbakemelding om hvem denne personen er så tidlig som mulig.

Fadder

Om skolen kan være behjelpelig er det veldig nyttig for AFSeren å få en «fadder» i klassen. I starten er det mye nytt å sette seg inn i, og da er det veldig bra å ha en person som kan informere og følge opp AFSeren, samt bidra til at AFSeren kan knytte sosiale kontakter med andre elever.

Forventninger

Det er viktig å avklare tidlig hva skolen forventer seg av AFSeren. Utvekslingsseleven bør også oppmuntres til å være tilgjengelig for å snakke om forhold i hjemlandet sitt til forskjellige klasser. Dette kan gjøres på engelsk eller norsk. I noen tilfeller kan AFS-eren benyttes som «hjelpelærer» i språkundervisningen på sitt eget morsmål, noe som vil bidra til at han/hun fra starten vil finne et fag som mestres i skolesituasjonen.

Skolen kan forvente at AFSeren møter opp hver dag, deltar aktivt i timene, og gjør tilnærmet det arbeidet de andre elevene gjør. Selv om språket vil være en utfordring i starten, skal AFSer være til stede og delta i alle timer.

Det vil variere fra skole til skole hvor mye som blir tilrettelagt for en AFSer. Noen skoler har lang erfaring med utvekslingsselever, mens andre kanskje har en utvekslingselev for første gang. Man vil ikke kunne kreve ekstra norskundervisning, tilrettelagt faglig opplegg, osv.

I starten er det viktig at både skole og vertsfamilie ikke krever for mye av AFSeren. Det tar tid å venne seg til et nytt land og en ny kultur, og denne prosessen er slitsom. Samtidig tar det en del tid før språket begynner å falle på plass. AFSeren skal selvsagt møte opp og gjøre en innsats som sine medelever, men man bør ikke forvente for mye med tanke på resultater.

Timeplan og valg av fag

Alle AFSere må ha *minimum 25 skoletimer* i uken på grunn av oppholdstillatelsen de har. Det er også viktig at AFSeren ikke får for mange fritimer, men at timeplanen er så full som mulig slik at han/hun ikke blir gående for mye alene.

Når utvekslingsseleven velger fag, bør man minne om at det er vanlig å beherske språket bedre etter hvert. Derfor må ikke utvekslingsseleven velge en altfor lett timeplan.

Skolen har fått tilsendt informasjon om utvekslingsselevens skole, fag og karakterer i hjemlandet sammen med skolesøknaden, og det vil være naturlig å ta utgangspunkt

i dette. Selvfølgelig må man inkludere de obligatoriske fagene som norsk, historie, geografi og samfunnsfag, men kanskje vil det også være mulig å velge praktisk-estetiske fag, idrettsfag eller fag innen yrkesfaglig studieretning.

Noen AFSere ønsker å få skoleåret sitt i Norge godkjent i hjemlandet slik at de kan fortsette på neste skoleår der. Det vil innebære at skolen eller skolemyndighetene i hjemlandet deres har satt noen krav til hvilke fag de skal ta i Norge. Så langt det er mulig ønsker vi selvfølgelig at det blir tatt hensyn til dette, men alle AFSere er gjort oppmerksom på at AFS ikke kan garantere at dette vil la seg gjøre. De vil eventuelt måtte lese pensum i enkelte fag på egenhånd, og ta eksamen når de er hjemme igjen.

Skolebøker og PC

AFSeren får utlevert skolebøker på skolen på samme måte som de andre elevene. Om utvekslingsseleven har mulighet oppfordres de til å ta med egen PC/laptop. Hvis ikke har kanskje dere som familie en gammel PC som utvekslingsseleven kan låne? Noen skoler tilbyr også leie av PC på skolen. Leie av PC, samt andre skoleutgifter som blyanter, skrivebøker osv. skal betales av utvekslingsseleven selv.

Skoleskyss

På linje med norske elever skal det offentlige betale skoleskyss for AFS-elever som har mer enn seks kilometer skolevei. Vær oppmerksom på at regionale forskjeller kan forekomme. For elever med mellom fire og seks kilometer skolevei vil AFS betale for skoleskyssen. Er det mindre enn fire kilometer til skolen må AFSeren betale for eventuell transport selv.

For refusjon av utgifter til skoleskyss, se refusjonsskjema på AFS-rommet. Dette må sendes inn senest 30 dager etter at utlegget fant sted.

Skolen er viktig og forskjellig

I hele verden er skolen et sted å treffe venner, tilegne seg ny kunnskap og forberede seg til et liv som voksen. Alle skoler har lærere, pulter, lekser og eksamen, men hvert land har sin egen utdannelsesform ut fra egen historie og kultur.

AFS ønsker at dere som vertsførelde følger aktivt med og viser interesse for utvekslingsselevens skolegang på samme måte som dere gjør overfor eventuelle egne barn. Dersom det registreres stort fravær er det viktig at AFS får beskjed om dette umiddelbart. Vi forventer at alle AFSere tar skolen alvorlig.

Frihet under ansvar

Den største forskjellen på den norske skolen i forhold til skoler i utlandet, er tanken om å gi elevene frihet under ansvar. Dette kan lett misoppfattes av utvekslingsseleven, som tror at skolen ikke er interessert i hva eleven foretar seg, og at det er fritt fram. Be AFSeren beskrive skolen hjemme og forklar forskjellene dere merker. Hjelp eleven til å forstå det norske skolesystemet uten å være kritisk.

Respekt og disiplin

AFSeren må selvsagt følge skolens reglement på lik linje med de andre elevene. Mange utvekslings elever vil nok synes det er uvant å kunne kalle læreren «du» eller ved fornavn. Forklar gjerne AFSeren hvordan man forholder seg til lærere her i Norge.

Skolen skal tas på alvor

Det er stort sett utvekslings eleven selv som avgjør hvor mye han/hun skal lære på skolen, men unngå fallgruven med å nedvurdere skolen og legge for stor vekt på å lære utenfor klasserommet. AFSeren vil reise hjem bedre rustet til å takle fremtiden om han/hun gjør en god innsats på skolen. Både lærere og klassekamerater vil sette pris på at man viser interesse for skolen og på denne måten blir både utvekslings eleven, AFS og de som kommer etter ham/henne respektert. Skolen er det viktigste stedet man finner og får venner, og det er også der man legger grunnlaget for å lære seg ordentlig norsk.

Regler for fravær gjelder også for utvekslings elever.

Vitnemål, evaluering og eksamen

AFS ønsker at AFSeren skal ta en avsluttende eksamen i norsk ved endt skoleår hvis det er mulig. De vil få vite fagplan og pensum til denne norskeksamenen fra den enkelte rådgiver eller norsklærer. Husk at fristen for oppmelding som privatist er allerede i januar. AFS oppfordrer skolen til å gi AFSeren en evaluering ved slutten av året. Oppmøte og fravær vil også ofte bli registrert.

Prøv å oppmuntre AFSeren til å delta på eksamen og prøver. Det er ikke bare karakterene som teller, men viljen til å prøve og vise at man tar skolen alvorlig. Utvekslings eleven må registreres til eksamen på lik linje med andre elever.

Elever fra enkelte land kan ønske å få året sitt godkjent som del av utdanningen i hjemlandet. Det er i tilfelle viktig at eleven informerer skolen om dette helt i starten av skoleåret.

Norskopplæring

AFSerne har blitt oppfordret til å ta et norskkurs på nett i forkant av utvekslingsåret. De har også fått tilsendt et informasjonshefte som inneholder forslag til inter-nettressurser og apper de kan bruke.

Enkelte skoler vil kanskje tilby ekstra norskopplæring i tillegg til de fem ordinære norsktimene de fleste utvekslings elevene har i løpet av uken. I noen tilfeller velger AFSeren å gå på kveldskurs i norsk, men dette må de dekke selv.

Oppholdstillatelse

Alle AFSere må registrere seg/søke om oppholdstillatelse for å bo i Norge. Dette gjøres i Norge etter ankomst, og innen 7 dager etter at de har landet i Norge.

AFSere som kommer fra land innenfor Norden

Personer fra land i Norden (Sverige, Danmark, Island, Finland) trenger verken å søke om oppholdstillatelse eller registrere seg hos politiet. Om de trenger personnummer, må de imidlertid melde flytting. *Mer informasjon på neste side.*

AFSere som kommer fra land i EU/EØS

Personer fra EU-/EØS-land trenger ikke å søke om oppholdstillatelse, men må registrere seg hos politiet innen syv dager etter ankomst. Framgangsmåten er akkurat den samme som når man søker om oppholdstillatelse, se under.

AFSere som kommer fra land utenfor EU/EØS

Personer fra land utenfor EU-/EØS-land må søke om oppholdstillatelse innen syv dager etter ankomst til Norge.

Vanligvis søker man om oppholdstillatelse før man ankommer landet, men fordi dette ofte er tidkrevende søkes det etter ankomst til Norge hos lokale politimyndigheter. Dette er mulig da enkelte organisasjoner, deriblant AFS, har et unntak fra utlendingsloven i Norge.

Innreisevisum

AFSere fra land uten visumfritak må søke om et 7-dagers innreisevisum før ankomst til Norge. Dette ordner AFS i hjemlandet. Dette visumet kan ikke, og skal ikke, forlenges. AFSerne må søke om oppholdstillatelse på vanlig måte innen 7 dager etter ankomst til Norge.

Hvordan registrere seg/søke om oppholdstillatelse?

Dere vil motta detaljert informasjon om framgangsmåte for å søke om oppholdstillatelse rett før utvekslings elevene kommer til Norge.

Rett etter ankomst må AFSeren registrere seg/registrere søknad om oppholdstillatelse på UDIs nettsider: selfservice.udi.no. Dette må gjøres innen 7 dager etter ankomst til Norge. Man bestiller samtidig time hos lokale politimyndigheter for å vise nødvendig dokumentasjon. Vi gjør oppmerksom på at det kan ta tid å få time hos politiet, og at saksbehandlingstiden varierer veldig fra politidistrikt til politidistrikt. Det gjør ingenting om timen hos politiet er et stykke fram i tid, så lenge registreringen er gjort innen syv dager etter ankomst.

Merk! Politiet har vedtaksmyndighet i disse sakene, og det er ikke nødvendig å involvere UDI for å få oppholdstillatelse. Vi har tidligere erfart at noen politidistrikter ikke er klar over dette. Sakene skal altså ikke sendes videre til UDI.

Betaling av oppholdstillatelse

Alle AFSere som er over 18 år ved ankomst til Norge og som ikke er fra et EU-/EØS-land, må betale en sum (5300 K) når de registrerer søknad om oppholdstillatelse på UDIs nettsider. AFSerne får beskjed om dette før de reiser fra hjemlandet, og må dekke dette selv.

Merk! Det er kun AFSere som er over 18 år ved ankomst og som ikke er fra et EU-/EØS-land som skal betale. Dette står omtalt i utlendingsforskriften av 1994, § 197 a.

Bekreftelse på oppholdstillatelse

- AFSere fra EU-/EØS-land får et registreringsbevis for EU-/EØS-borgere.
- AFSere fra land utenfor EU/EØS får et «oppholdskort» hos lokale politimyndigheter ved innvilget søknad. Dette er en bekreftelse på oppholdstillatelsen.

Melding av flytting og personnummer

Alle som skal bo i Norge i mer enn 6 måneder må ifølge skatteetaten melde flytting til Norge senest 8 dager etter ankomst. Dette lar seg ikke gjøre for AFSerne siden man må ha oppholdstillatelse før man kan melde flytting til Norge.

For AFSerne er det aktuelt å melde flytting til Norge hvis de trenger et norsk personnummer. AFS krever ikke personnummer, men norsk personnummer er nødvendig for å opprette bankkonto, for å få skattekort, eller om man ønsker fastlege i Norge (de fleste utvekslingselevene benytter vertsfamiliens fastlege uten problemer). Noen skoler krever også at elevene har personnummer.

Slik søker man om personnummer:

- Man vil automatisk få et norsk personnummer ved melding av flytting til Norge. Dette kan ikke gjøres før oppholdstillatelsen er i orden.
- AFSeren må selv møte opp på nærmeste skattekontor med myndighet til å utføre ID-kontroll (se www.skatteetaten.no). Så lenge elevene har med seg bekreftelser fra foreldrene i hjemlandet og AFS Norge, skal det ikke være nødvendig med signatur fra vertsfamilie.

Mer informasjon finner du på www.skatteetaten.no, under Skjemaer.

NB! Vi gjør oppmerksom på at AFSerne selv må melde seg ut av Folkeregisteret før de reiser hjem.

OBS:

- Send kopi av bekreftelse på oppholdstillatelse eller registreringsbevis til AFS-kontoret fo@afs.no
- AFSere som kommer fra et land utenfor EØS kan ikke reise ut av Norge før han/hun har fått oppholdstillatelse i Norge.
- Send kopi av personnummer til AFS-kontoret fo@afs.no

Sykdom og helse

Alle deltakere på AFS sine programmer er forsikret gjennom AFS Intercultural Programs.

AFS har i nødstilfeller ved sykdom eller ulykker myndighet til å bestemme over AFS-eren i foreldres/foresattes sted (som ved akutt behov for operasjon).

AFS sine forsikringer dekker utvekslingselevens medisinske utgifter under oppholdet i vertslandet med noen unntak. Se «Utgifter som ikke dekkes av AFS sine forsikringer» på side 54. Disse utgiftene har AFSeren og hans/hennes familie ansvar for.

Ved legebesøk

I søknaden til utvekslingseleven finner dere et helseskjema fylt ut av en lege («Health Certificate»). Ta godt vare på dette. Hvis AFSeren blir syk, eller utsatt for en ulykke, bør dette bringes med til legen sammen med forsikringsbeviset – «Medical ID card» (se Helseforsikring). Utvekslingselevene er ikke medlem av Folketrygden, og fastlegene er derfor ikke forpliktet til å ta dem imot. Ved slike tilfeller kan legevakten eller privat legekontor benyttes.

Vi ber om at dere gir beskjed til AFS om eleven blir alvorlig syk/innlagt på sykehus.

Utlegg og tilbakebetaling

AFS Norge refunderer egenandelen ved legebesøk i henhold til forsikringsvilkårene. Utlegg dekkes av AFS Norge mot dokumentasjon. Fyll ut refusjonsskjemaet som dere finner på AFS-rommet, og send det sammen med kvitteringer til AFS Norge innen 30 dager etter at legebesøket har funnet sted. Sammen med hver kvittering eller forespørsel om tilbakebetaling sendes en kort rapport om årsaken og behandlingen. Denne informasjonen kreves av vår revisor.

NB: Husk å føre på kontonummer for refusjon. Det må være et norsk kontonummer.

Plikt til tuberkuloseundersøkelse

Personer fra land med høy forekomst av tuberkulose, som skal oppholde seg mer enn tre måneder i Norge, har plikt til å gjennomgå tuberkuloseundersøkelse i løpet av kort tid etter ankomst. Dette gjelder også AFS-elever. Når eleven har søkt om oppholdstillatelse vil helsemyndighetene få beskjed og de vil da kalle inn den det gjelder til time.

Helseforsikring

Alle deltakere på AFS sine programmer har en omfattende helseforsikring. Forsikringen gjelder alle deltakere fra avreise i hjemlandet og så lenge man er deltaker på programmet. Forsikringen gjelder i hele verden med unntak av ens eget hjemland.

AFSer og foresatte har mottatt detaljert informasjon om forsikringen. Det er foresattes ansvar å forsikre deltakeren for medisinske utgifter som ikke blir dekket gjennom denne forsikringen.

Medical ID-cards

Alle elever får utdelt et forsikringsbevis – «Medical ID-card» - med kontaktinformasjon til en døgnåpen sentral som lege/sykehus kan ringe for å få bekreftet at deltakeren er forsikret. Dette vil bli delt ut ved ankomst til Norge.

Forsikringen består av 2 deler:

Helseforsikringen er lik for alle deltakere på alle AFS-program og består av to deler: AFS Medical Plan (Europ Assistance S.A. Irish Branch) og AFS Additional Benefits (Berkely Accident and Health)

AFS Medical Plan:

- Medical Expense – up to \$500,000

Medisinske utgifter i forbindelse med akutt sykdom eller ulykkesskade i løpet av året

- Emergency evacuation – up to \$1,000,000
Evakuering/hjemtransport ved akutt sykdom

- Repatriation Expenses – up to \$100,000
Hjemtransport ved dødsfall

AFS Additional Benefits:

- Accidental Death and Dismemberment – up to \$10,000

Erstatning ved amputasjon, koma, lammelser og dødsfall forårsaket av ulykke

- Emergency Dental – up to \$500
Akutt tannbehandling

- Reunion Benefit – up to \$5,000
Transport og opphold for familiemedlem ved innleggelse på sykehus i over 24 timer (sammenhengende) og ved anbefaling fra lege

- Trip Interruption Benefit – up to \$ 5,000
Hjemreise ved livstruende sykdom/død i nær familie (foreldre, søsken og besteforeldre)

- «Tail» Medical Insurance– up to \$100,000

Ekstra behandlingsutgifter etter ulykkesskade i inntil 1 år etter at man har kommet hjem igjen

- Permanent Total Disability Insurance – up to \$100,000
Erstatning ved fullstendig og varig invaliditet som skyldes ulykke i løpet av AFS-oppholdet. Permanent Total Disability Insurance er samordnet med «Tail» Medical Insurance, slik at den samlede utbetalingen ikke vil overstige USD 100.000,-.

- Bereavement and Trauma Counseling Benefit – up to 10 sessions at a maximum of \$ 150 per session

Krise- og sorghjelp for deltaker og/eller pårørende

Utgifter som ikke dekkes av AFS sine forsikringer

Ikke alle medisinske utgifter dekkes av Medical Plan. Dette gjelder spesielt utgifter som en deltaker kan forvente, velge eller kontrollere, og utgifter som ikke anses å være medisinsk nødvendige.

Noen viktige unntak:

- Rutinemessig øyebehandling (undersøkelser, briller, kontaktlinser), utenom hvis årsak er ulykke

- Tannlegebehandling, utenom hvis årsak er ulykke

- Rutinemessige legeundersøkelser

- Kosmetisk eller valgfri kirurgi. Operasjoner som kan vente til etter programslutt dekkes ikke

- Legeundersøkelser i forbindelse med deltakelse i idrett

- Vaksinerings

- «Pre-existing conditions». En tilstand som eksisterte på forhånd defineres som en tilstand hvor deltakeren har søkt behandling eller behandling er gitt innen et tidsrom på 18 måneder før avreise til vertslandet, og oppfølging av kroniske lidelser/sykdommer (her er det noen unntak som likevel dekkes, se side 11 i vedlegg 1 - «Medical Pamphlet» for mer informasjon)

- Prevensjonsmidler og utgifter knyttet til graviditet, fødsel og abort

For full liste over unntak, se Medical Pamphlet som ligger på intranettet “AFS-rommet”. OBS! Medical Plan og Additional Benefits har ulike vilkår og unntak som spesifisert i Medical Pamphlet.

Merk! Ta kontakt med AFS-kontoret ved behov for behandling som ikke dekkes.

Reiser under oppholdet i vertslandet

Ved reiser som ikke er arrangert av AFS Norge, som ikke er i regi av skolen, korps, idrettslag og lignende, eller ikke foregår sammen med vertsfamilien, vil foreldrene i hjemlandet bli spurt om å undertegne et skjema for uavhengige reiser - «Program Waiver for Independent Travel». Det juridiske ansvaret for deltakeren ligger da hos foresatte, men forsikringen vil fortsatt gjelde.

Høyrisiko-/ekstremsport

I løpet av AFS-året vil deltakerne få mulighet til å delta i ulike aktiviteter gjennom AFS eller privat. En del aktiviteter krever spesiell tillatelse fra foresatte, da det i enkelte tilfeller kan være en viss risiko forbundet med aktiviteten. Derfor har AFS International utarbeidet en såkalt «Host Country Activity Waiver», som AFSerens foresatte har fylt ut og skrevet under før programstart. Denne vil gjelde for hele året, og innebærer at om det er spesielle aktiviteter de IKKE vil at deres sønn/datter skal delta i, får vi beskjed om det og videreformidler det til vertsfamiliene. Forsikringen gjelder også ved slike aktiviteter.

Merk: Fallskjermhopping, hanggliding og paragliding er ikke dekket av AFS' forsikringer. Ved flyvning (også som passasjer) av småfly eller privatfly må AFS alltid kontaktes.

Viktig!

- Kontakt alltid AFS-kontoret ved sykdom eller ulykke. Se kontaktinformasjon på siste side.
- AFS-kontoret har det endelige ansvaret for utvekslingselevens ve og vel under oppholdet i Norge, og vil informere AFS i hjemlandet ved behov.
- Dersom man må legge ut for medisinske utgifter, er det viktig å ta vare på alle kvitteringer for å kunne få utlegget refundert. Refusjonsskjemaet, med kvitteringer, må sendes til AFS Norge innen 30 dager.

AFS-regler

AFS har ansvaret for utvekslingselevene mens de er i Norge. Rundt omkring i verden sitter AFSerens foreldre og stoler på at AFS tar dette ansvaret på alvor. For å sikre våre deltakers sikkerhet finnes det et sett med regler for elevene og vertsfamiliene som det er viktig å følge.

Følgende er basert på internasjonale AFS-regler og deltakerkontrakten AFSerens og hans/hennes foreldre har signert. «AFS» betyr i denne sammenhengen AFS-kontoret i Oslo.

Internasjonale AFS-regler

AFS International har fastlagt tre regler som gjelder for alle deltakere i alle land. Dersom en AFSer bryter en av disse reglene, vil han/hun øyeblikkelig bli sendt hjem.

1. Det er forbudt å kjøre motoriserte kjøretøy

Ingen AFSer har lov til å kjøre motoriserte kjøretøy. Når det gjelder bil, gjelder forbudet uansett om det er offentlig eller privat vei. Forbudet gjelder også kjøretrening hos kjøreskole eller kjøreopplæring i regi av skolen.

Det er heller ikke lov til å kjøre andre motoriserte kjøretøy som krever sertifikat i henhold til lokal lovgiving. Visse kjøretøy, som for eksempel traktor, snøscooter og motorbåt kan man få tillatelse til å kjøre, men bare på privat eiendom. Forutsetningen er at vertsfamilie og AFS i vertslandet (AFS-kontoret) aksepterer det. I tillegg er det nødvendig med en skriftlig tillatelse fra foresatte i hjemlandet (Activity Waiver).

2. Det er forbudt å haike

Det er lov til å sitte på med venner og familie, men all haiking med fremmede er strengt forbudt.

3. Det er forbudt å ha befatning med narkotika

AFS som organisasjon kan ikke under noen omstendigheter tolerere bruk av cannabis eller noen andre narkotiske stoffer. All befatning med narkotika er strengt forbudt for AFS-deltakere.

I tillegg til disse tre hovedreglene, har hvert AFS-land sine egne regler.

Nasjonale lover og regler

AFSere må forholde seg til, og følge, nasjonale lover og regler.

Alkohol og røyking

Når det gjelder alkohol og røyking må AFSerne forholde seg til vertslandets lover, og respektere vertsfamiliens egne regler. AFS aksepterer ikke misbruk av alkohol.

Skole

AFS-året er et skoleår! AFSere tas opp på norske videregående skoler på grunnlag av en søknad fra AFS og på den betingelse at eleven vil følge skolens regler og bestemmelser. AFSere må ha minimum 25 skoletimer per uke, og møte opp til alle timer på timeplanen. Dersom AFSeren ikke følger skolens og AFS sine regler, kan deltakeren bli sendt hjem. I spesielle tilfeller kan man søke skolen og AFS nasjonalt om tillatelse til fravær, men det vil ikke bli gitt tillatelse til lengre fravær fra skolen på grunn av uavhengige reiser eller besøk.

Oppholdstillatelsen i Norge er gitt på bakgrunn av at utvekslings eleven skal gå på skole.

Reiser

AFS ønsker at AFSere i Norge skal få muligheten til å leve så likt vanlige norske ungdommer som mulig og ha friheten til å reise. Samtidig har AFS som organisasjon også et stort ansvar for utvekslings elevenes sikkerhet mens de er i Norge, samt en forpliktelse ovenfor skolen. Det er viktig at alle familier som har sendt barna sine på utveksling til Norge skal føle seg trygge og vite at vi ikke tillater at AFSerne utsetter seg selv for unødvendig fare. Vi har derfor noen regler for reising (fra side 58) som vi ber om at vertsfamiliene og AFSerne respekterer og forholder seg til.

I noen tilfeller må det søkes om reisetillatelse, se tabell side 60 og 61. Det kan også være nødvendig å innhente skriftlig tillatelse fra foresatte i hjemlandet («Travel Waiver »/«Parental Permission»).

Utover AFS sine reiseregler, er det opp til vertsfamilien å ta stilling til spørsmål om reising. Husk at AFS-programmet ikke er et reiseprogram, men et utvekslingsprogram der vertsfamilie, skole og lokalsamfunn står i fokus. Derfor bør du behandle AFSerne på samme måte som eventuelle egne jevnaldrende barn, og ikke gi tillatelse til noe du anser som utrygt.

AFS Norge må til enhver tid være i stand til å nå en AFSer hvor som helst i verden i løpet av 24 timer. Dette er en trygghet for både AFSer, sendefamilie og vertsfamilie, og vi legger stor vekt på at dette prinsippet fungerer i praksis. Det er derfor svært viktig å informere AFS-kontoret dersom man skal reise til et sted hvor man ikke kan nås på mobiltelefon – dette gjelder både dagsturer og lengre reiser.

I tillegg har dere ansvar for å skaffe kontaktopplysninger til en ansvarlig voksen som befinner seg sammen med AFSeren, når de reiser/overnatter uten dere. Slik kan AFS kontakte dere for å kunne nå de som er i umiddelbar nærhet til AFSeren i nødstilfeller.

Det finnes egne regler for reiser som AFSeren ønsker å gjennomføre på egen hånd - individuelle reiser. Individuelle reiser defineres som reiser alene uten ansvarlig voksen over 21 år. Individuelle reiser er ikke tillatt før 1. desember.

Reiseregler

Reisetillatelse

I tilfeller der det må søkes om reisetillatelse, må søknad sendes til AFS Norge i god tid (minimum to uker) før planlagt reise, og før eventuelle billetter kjøpes. Digitalt søknadsskjema finnes på AFS-rommet.

AFS videreformidler søknaden til hjemlandet hvis det er behov for å innhente skriftlig tillatelse fra foresatte.

Les reisereglene nøye. Dersom reisen ikke oppfyller de gjeldende reisereglene, vil ikke reisen tillates.

Brudd på reisereglene

Vi har forståelse for at noen av reglene kan virke strenge, men reglene eksisterer for å sikre tryggheten for AFSeren, vertsfamilien, familien i hjemlandet og AFS. Vi ber om forståelse for dette, og at dere respekterer AFS Norge sine reiseregler.

Brudd på reisereglene kan medføre totalt reiseforbud for AFSeren resten av året, eller i verste fall at deltakeren umiddelbart sendes hjem.

Alle spørsmål om reiser og reiseregler rettes til AFS-kontoret i Oslo på telefon 22 31 79 00 eller e-post: nor.reise@afs.org.

Generelle regler for ALLE typer reiser

1. Alle reiser må anses å være trygge, både av vertsfamilien, og AFS lokalt og nasjonalt.
2. AFS forbeholder seg retten til å avslå søknader om reisetillatelse som ikke kommer inn minst 14 dager i forkant av selve reisen.
3. AFS forbeholder seg retten til å ikke tillate reiser for AFSere som opplever vanskeligheter med tilpasning og/eller om AFS vurderer reisen som uheldig for AFS-erens tilpasning i familie og/eller lokalmiljø.
4. Selv om reisen ikke bryter med noen av AFS sine reiseregler, har vertsfamilien alltid mulighet til å si nei dersom de føler at reisen er utrygg, uheldig for AFSeren eller er planlagt på et ugunstig tidspunkt.
5. AFS-programmet er ikke et reiseprogram, men et utvekslingsprogram hvor skole, vertsfamilie og lokalsamfunn skal stå i fokus. AFS forbeholder seg derfor retten til å legge restriksjoner på antall reiser dersom vi vurderer at AFSeren bruker for mye tid på reising.

6. Overnattinger hos andre AFS-familier/lokalkontakter må være greit for både vertsfamilien og de som får besøk. AFS må godkjenne overnattinger utenfor egen region.
7. Reiser er som hovedregel kun tillatt i helger og skoleferier, og kan ikke medføre fravær fra obligatoriske AFS-aktiviteter.
8. Reiser på helligdager, høytider eller andre dager av betydning for vertsfamilien, må alltid avklares med vertsfamilien. Det skal også søkes om godkjenning fra AFS.
9. Individuelle* reiser utenfor eget lokallag, som involverer overnatting, tillates ikke før 1. desember. Det skal også søkes om godkjenning fra AFS.
10. Individuelle reiser kan ikke medføre fravær fra skolen, med mindre skolen har godkjent fraværet reisen medfører. Reiser som medfører fravær fra skolen vil ikke godkjennes dersom AFSer allerede har høyt skolefravær.
11. Individuelle utenlandsreiser tillates vanligvis ikke. Kun i spesielle tilfeller vil det bli gitt tillatelse, og da maksimalt én gang i løpet av skoleåret.
12. Reiser til hjemlandet for å besøke venner/familie i løpet av utvekslingsåret er ikke tillatt (unntakene er ved dødsfall eller alvorlig sykdom i nærmeste familie - kontakt AFS-kontoret i så tilfelle).
13. Reiser sammen med familiemedlemmer/venner av AFSer fra hjemlandet er kun tillatt innad i Norge, og det må alltid søkes om tillatelse fra AFS.
14. Deltakelse på organiserte turer som skoletur, korpsstur, tur med idrettslag og lignende kan som regel tillates dersom en ansvarlig voksen (lærer, leder, etc.) over 21 år er til stede under hele reisen.
15. Deltakelse på russetreff og andre russearrangement er ikke tillatt. Det gjelder nasjonale- og lokale arrangementer og fester i regi av russerne der alkohol blir servert og konsumert.
16. Deltakelse på festivaler med overnatting er som hovedregel ikke tillatt. Hjem, hytte, campingplass, hurtigrute eller lignende er ikke tillatt.
17. Overnatting alene (uten ansvarlig voksen over 21 år) på hotell, motell, vandrer- eller ungdomshus, leilighet eller privattry må det søkes om tillatelse for hos AFS.
18. Reiser med småfly, helikopter eller privatfly må det søkes om tillatelse for hos AFS.
19. AFSe som kommer fra et land utenfor EØS kan ikke reise ut av Norge før han/hun har fått oppholdstillatelse i Norge.
20. AFS må informeres dersom AFSer skal reise til et sted hvor han/hun ikke kan nås på mobiltelefon. Dette gjelder både dagsturer og lengre reiser. AFS må alltid kunne nå alle AFSe i løpet av 24 timer.

NB: Besøk av venner/familie fra hjemlandet godkjennes ikke før tidligst 5. januar.

*Med individuelle reiser menes reiser uten ansvarlig voksen i alderen 21 år eller mer til stede.

Innenlandsreiser

Type reise	Tillatt når?	Søke AFS om reisetillatelse?	Maks lengde
Reiser sammen med...			
*Dagsturer sammen med vertsfamilie, lokalkontakt eller skole/korps/idrettslag	Hele året	NEI	1 dag
*Dagsturer sammen med ansvarlig voksen over 21 år	Hele året	NEI	1 dag
Reiser sammen med vertsfamilie/verts-familiemedlem eller lokalkontakt over 21 år	Hele året	NEI	Etter avtale med skole og vertsfamilie
Reiser sammen med skole/korps/idrettslag	Hele året	JA	Etter avtale med AFS og vertsfamilie
Reiser sammen med medlem av vertsfamilien under 21 år utenfor egen region	Hele året	JA	Etter avtale med AFS og vertsfamilie
Reiser sammen med ansvarlig voksen over 21 år utenfor egen region	Etter 1. desember	JA	Etter avtale med AFS og vertsfamilie
Reiser sammen med annen AFSe's vertsfamilie/verts-familiemedlem/lokalkontakt over 21 år utenfor egen region	Hele året	JA	Etter avtale med AFS og vertsfamilie
Reiser sammen med familiemedlemmer/venner over 21 år fra hjemlandet utenfor egen region	Etter 5. januar	JA	Etter avtale med AFS og vertsfamilie

**Individuelle reiser			
Individuelle dagsturer i Norge	Hele året	NEI	1 dag
Individuelle reiser for å besøke vertsfamiliemedlem over 21 år	Hele året	NEI	Etter avtale med skole og vertsfamilie
Individuelle reiser utenfor egen region	Etter 1. desember	JA	Etter avtale med AFS og vertsfamilie
Individuelle reiser for å besøke annen AFSe hos vertsfamilie utenfor egen region	Etter 1. desember	JA	Etter avtale med AFS og vertsfamilie
Individuelle reiser for å besøke familiemedlemmer/venner over 21 år fra hjemlandet, som bor/er nå på besøk i Norge (utenfor egen region)	Etter 5. januar	JA	Etter avtale med AFS og vertsfamilie

* Med dagsturer menes reiser/turer uten overnatting. Øvrige reiser innebærer overnatting.

** Med individuelle reiser menes uten ansvarlig voksen fra 21 år til stede.

Utenlandsreiser

Type reise	Tillatt når?	Søke AFS om reisetillatelse?	Maks lengde
Reiser sammen med...			
*Dagsturer sammen med vertsfamilie, lokalkontakt eller skole/korps/idrettslag	Hele året	JA	1 dag
*Dagsturer sammen med ansvarlig voksen over 21 år	Hele året	JA	1 dag
Reiser sammen med vertsfamilie/verts-familiemedlem eller lokalkontakt over 21 år	Hele året	JA	Etter avtale med AFS og vertsfamilie
Reise med skole/korps/idrettslag	Hele året	JA	Etter avtale med AFS og vertsfamilie
Reiser sammen med ansvarlig voksen over 20 år	Etter 1. desember	JA	Etter avtale med AFS og vertsfamilie

**Individuelle reiser			
Individuelle dagsturer utenfor Norge	Etter 1. desember	JA	1 dag
Individuelle reiser for å besøke familie-medlemmer/venner over 21 år fra hjemlandet, som bor/er på besøk i Europa	Etter 5. januar og bare i spesielle situasjoner	JA	Etter avtale med AFS og vertsfamilie
Individuelle reiser for å besøke medlemmer av vertsfamilien over 21 år som bor i Europa	Etter 1. desember og bare i spesielle situasjoner	JA	Etter avtale med AFS og vertsfamilie
Individuelle reiser for å besøke annen AFSer hos deres vertsfamilie i Europa	Etter 5. januar og bare i spesielle situasjoner	JA	Etter avtale med AFS og vertsfamilie

NB! Husk at AFSere som kommer fra land utenfor EU/EØS ikke kan reise ut av Norge før han/hun har fått oppholdstillatelse i Norge.

Besøk

Både for AFSeren og for familie/venner kan det virke som om et AFS-opphold er det perfekte tidspunkt for å besøke det landet som sønn/datter/venn nå bor i.

Etter lang erfaring med utveksling har vi sett at besøk hjemmefra kan sette både AFSer og vertsfamilie i en vanskelig situasjon. AFS-året er et år hvor man skal knytte bånd til nye mennesker, et nytt lokalsamfunn og en ny kultur. Dette er en utfordrende prosess som krever full tilstedeværelse, og forholdet mellom AFSer og vertsfamilie er sårbart.

For AFSeren kan et besøk hjemmefra være vanskelig å forholde seg til. Mange opplever å plutselig befinne seg i en uventet vanskelig situasjon der følelsene for den norske familien konfronteres med følelsene for familien fra hjemlandet. AFSeren er ofte en helt annen sønn eller datter i vertsfamilien enn hjemme. Hvilke regler forholder man seg til? Hvem er mamma og pappa? Et besøk leder også ofte til fornyet hjemlengsel og nye tilpasningsvansker.

På bakgrunn av dette fraråder AFS besøk fra familie, venner og/eller kjæreste på det sterkeste.

Hvis familie eller venner likevel insisterer på et besøk, kontakt AFS-kontoret. Det må alltid søkes om tillatelse til å besøke AFSeren.

Besøk skal alltid klargjøres med dere som vertsfamilie. Dere skal ikke føle dere forpliktet til å ta imot besøk i løpet av AFS-året. AFS vil ikke gi tillatelse til besøk dersom dere ikke ønsker det.

Søknad om besøk vurderes når AFS har mottatt nødvendig informasjon fra alle involverte parter. Følgende regler gjelder:

- Besøk hjemmefra vil ikke tillates før tidligst 5. januar
- Besøk kan ikke føre til fravær fra skolen
- Besøk kan ikke føre til fravær fra AFS-aktiviteter
- Besøk kan ikke vare over mer enn maksimum fem dager
- De besøkende skal som hovedregel sove adskilt fra vertsfamilien og AFSeren
- Besøk som innebærer å reise sammen med familiemedlemmer/venner/kjæreste fra hjemlandet tillates kun i spesielle tilfeller

Dersom man velger å gjennomføre et besøk uten tillatelse fra AFS, kan det føre til at AFS-eren blir sendt hjem før tiden.

Se oversikt over reiseregler på s. 60-61. Alle spørsmål om besøk rettes til AFS-kontoret i Oslo på 22 31 79 00 eller e-post: nor.reise@afs.org.

Lommepenger

AFSerne har fått beskjed om at de må holde seg med lommepenger som skal brukes til personlige utlegg. Lommepengene strekker ofte ikke langt i Norge. AFSeren bør derfor oppmuntres til å bruke pengene sine forsiktig. Det er fint om det gjøres en avtale med utvekslingsleven når det gjelder innkjøp av toalettartikler slik at de vet hva de har å forholde seg til.

Det kan hende at AFSeren ikke har erfaring når det gjelder å bruke egne penger. Gi veiledning slik at han/hun ikke virker arrogant ved å bruke masse penger, eller virker gjerrig fordi han/hun ikke vet når han/hun skal betale.

Det er greit at AFSeren får tilsendt penger hjemmefra. Det er fint hvis vertsfamilien kan holde litt kontroll slik at utvekslingsleven ikke mottar altfor store summer (hvilket av og til skjer).

Hvis AFSeren åpenbart mangler lommepenger, og det blir klart at dette kommer av familiens svake økonomi i hjemlandet, ber vi dere gi beskjed om dette til AFS-kontoret så snart som mulig. I særskilte tilfeller kan AFS hjelpe til med lommepenger.

Bankkonto

AFSeren kan åpne en bankkonto når han/hun har fått personnummer. Vi anbefaler likevel at alle AFSere tar med seg VISA-kort når de kommer til Norge.

Klær og sportsutstyr

En del elever har ikke nok utstyr for norsk klima når de kommer til Norge. Innkjøp av klær skal dekkes av foreldrene i hjemlandet, ikke av vertsfamilien. Kanskje kan AFSeren låne klær eller utstyr som dere eller venner ikke lenger bruker? Lokalkontakt og lokallag kan også hjelpe til med dette, eller sjekk med bydelen/ulike organisasjoner.

Skole

AFS dekker leie av datamaskin og kostnad for skolebøker. Ta vare på eventuelle kvitteringer, og send dem inn til AFS-kontoret sammen med utfylt refusjonsskjema. Dere finner dette på AFS-rommet. Husk at refusjonsskjemaet må være AFS-kontoret i hende senest 30 dager etter at utlegget fant sted.

Arbeid

Uttekslingslever gjennom AFS i Norge har samme rett som norske ungdommer til å ta seg deltidsjobb, og få frikort/skattekort ved henvendelse til Skatteetaten. Det er en forutsetning at utvekslingsleven ikke arbeider mer enn åtte timer per uke.

Det første halvåret ser AFS helst at AFSeren arbeider mindre enn åtte timer per uke. NB! Jobben kan ikke gå utover skolen, og utvekslingsleven må fortsatt ha 25 skoletimer i uken.

- AFS Norge må godkjenne jobben.
- Arbeidstillatelse hos politi/lensmann må være i orden. Dette fås ved at man fyller ut et søknadsskjema.
- AFSeren må ha mottatt frikort/skattekort.

Forsørgerfradrag

I henhold til de gjeldende skatteregler får vertsfamilier dessverre ikke forsørgerfradrag for AFSeren.

Avslutning og hjemreise

Mange av dem som har vært vertsfamilie tidligere har sagt at å ta farvel ved slutten av året er det vanskeligste med å være vertsfamilie. Her får dere noen tips til praktiske ting som må ordnes før AFSerer forlater Norge, og forslag som kan gjøre avskjeden litt enklere.

Husk!

- AFSerer må melde seg ut av Folkeregisteret før hjemreise. Gå inn på www.skatteetaten.no, og finn Melding om flytting til utlandet under Skjemaer.
- AFSerer må ha fått alle nødvendige skolepapirer før hun/han slutter på skolen.
- Snakk sammen om hva dere vil gjøre med den tiden som er igjen og legg planer. Gjør det klart at AFSerer skal dele sin tid mellom venner og familie.
- Prat om oppholdet, forholdene som har utviklet seg gjennom året og ting dere vil huske.
- Legg planer for hvordan dere vil holde kontakten etter at AFSerer er reist hjem og for hva slags nyheter dere vil gi hverandre.

Bagasje

Uttekslingsseleven er ansvarlig for sin egen bagasje. Han/hun må kunne bære den på egenhånd og selv dekke eventuell overvekt på flyet. AFS betaler ikke for ekstra bagasje som må oppbevares eller sendes videre, og det finnes ikke noe postkontor på Gardermoen. En vanlig huskeregel er maks 20 kilo innsjekket bagasje. Slik vet vi at AFSerer ikke har for mye bagasje for en eventuell innenlandsflyvning i Norge eller i hjemlandet.

Hjelp gjerne AFSerer å pakke sammen tingene sine på en fornuftig måte og husk at det er flyselskapene som bestemmer regler for vekt og størrelse.

Foreslå at AFSerer sender hjem klær og andre ting per post, hvis familien i hjemlandet har økonomi til det. Uttexslingsseleven kan unngå store utgifter ved å bruke pakkepost i stedet for å ha med overvekt på flyet hjem. Det er mulig å kjøpe pakkeforsikring. Av hensyn til tollbehandling bør pakken beskrives som «brukte personlige eiendeler uten salgsverdi».

Hjemreise før avtalt dato

I enkelte tilfeller kan det oppstå situasjoner som gjør at en AFSerer må avslutte oppholdet sitt i Norge tidligere enn planlagt, som for eksempel sykdom eller andre uventede situasjoner i familien hjemme, hjemlengsel eller tilpasningsvansker. I noen få tilfeller vil regelbrudd medføre at en AFSerer må reise hjem før planlagt.

Early Return for Personal Reasons

Dersom en AFSerer selv velger å avbryte AFS-programmet i Norge før opprinnelig re-turreise, kalles det Early Return for Personal Reasons.

I slike tilfeller gjelder følgende:

- Foresatte må søke om dette hos AFS i sendelandet, og signere en avtale der de overtar alt ansvar for AFSerer. AFS løses fra alle sine forpliktelser, og alle programtjenester (inkludert forsikring) opphører den datoen AFSerer reiser fra Norge.
- Det er AFS i hjemlandet som er ansvarlig for den internasjonale billetten. Returbilletter kan ofte endres på dato, men ikke på destinasjon. Man er likevel avhengig av ledige plasser i samme bookingklasse for å kunne endre billetten.
- AFSerer/foresatte er selv ansvarlig for å betale eventuelle endringsgebyrer fra flyselskapene.
- AFSerer/foresatte er selv ansvarlig for å betale eventuelle administrasjonsgebyrer til AFS i hjemlandet.
- AFSerer/foresatte må selv dekke kostnader for innenlandsreise både i Norge og i hjemlandet.
- AFSerer/foresatte må selv dekke kostnader ved behov for overnatting ved avreise og ankomst.

Early Return (ER) - hjemsendelse ved regelbrudd

Ved regel- eller lovbrudd, eller hvis helsemessige årsaker tilsier at AFSerer ikke kan eller bør fortsette AFS-året sitt, vil AFS sende AFSerer hjem. Manglende vilje/evne til å tilpasse seg norsk kultur og hverdagsliv i vertsfamilie og skole kan også resultere i hjemsendelse.

- Foresatte i sendelandet blir bedt om å signere en avtale (ER-skjema).
- AFS arrangerer hjemreisen og dekker eventuelle utgifter i forbindelse med dette.

Hjemreise etter opprinnelig returdato

Ved AFS-programmets slutt oppfordrer vi AFSerne på det sterkeste til å reise hjem til fastsatt dato, sammen med gruppene fra sine hjemland. Dette skaper en trygghetsfølelse og en god ramme for avslutningen av AFS-året. Likevel er det enkelte som ønsker å bli i igjen i Norge, eller besøke venner/familie i Europa etter at programmet er slutt. Dette kalles Program Release (PR).

Program Release (PR)

I tilfeller hvor en AFSer ønsker å bli igjen i Norge eller reise til andre land i Europa etter programslutt, gjelder følgende regler:

1. Utvekslings eleven må søke om Program Release innen 15. april.
2. AFS Norge vil vurdere søknadene på bakgrunn av informasjon om planer og reiserute:
 - Det er ikke mulig å skrive seg ut av programmet før programslutt (avreisedato fra Gardermoen).
 - AFSeren kan ikke gå glipp av avslutningsleiren, som er en obligatorisk AFS-aktivitet.
 - Muligheten for Program Release er avhengig av at oppholdstillatelsen i Norge fremdeles er gyldig.
 - Reise sammen med venner og/eller familie, eller reise for å besøke venner/familie i Europa kan tillates. Reisen må anses å være trygg. Send detaljert informasjon om reisen til AFS Norge innen 15. april.
 - Reising rundt på egen hånd i Europa etter programslutt tillates ikke.
 - Program Release må også godkjennes av AFS og foreldrene i hjemlandet.
3. Ved godkjent søknad må foresatte i hjemlandet signere en avtale (PR-skjema) der de overtar alt ansvar for AFSerne. AFS løses fra alle sine forpliktelser, og alle programtjenester (inkludert forsikring) opphører datoen for opprinnelig programslutt.
4. Det er AFS i hjemlandet som er ansvarlig for den internasjonale billetten. Returbilletter kan ofte endres på dato, men ikke på destinasjon. Man er likevel avhengig av ledige seter i samme bookingklasse for å kunne endre billetten.
5. AFSer/foresatte er selv ansvarlig for å betale eventuelle endringsgebyrer fra flyselskapene.
6. AFSer/foresatte er selv ansvarlig for å betale eventuelle administrasjonsgebyrer til AFS i hjemlandet.
7. AFSer/foresatte må selv dekke kostnader for innenlandsreise både i Norge og i hjemlandet.
8. AFSer/foresatte må selv dekke kostnader ved behov for overnatting.

9. AFSer fra land utenfor Schengen er selv ansvarlig for å forlate Schengen-området før oppholdstillatelsen i Norge går ut.

Det er AFSerens eget ansvar å søke om PR innen 15. april. Ved spørsmål, kontakt AFS-kontoret på 22 31 79 00 eller nor.reise@afs.org.

Viktig

Det er ikke mulig å skrive seg ut av programmet før programslutt uten å forlate Norge. Dersom man ønsker å avbryte oppholdet i Norge, vil man måtte returnere til hjemlandet.

Uttekslings elever bør alltid returnere til hjemlandet ved programslutt. Kun i spesielle tilfeller vil det gis tillatelse til å bli igjen i Norge etter at programmet er slutt.

AFS Norge har ikke anledning til å gi støtte eller hjelp til AFSe som har lyst til å bli i Norge, eller komme tilbake hit etter kort tid.

Se side 66-67 for mer informasjon.

Praktiske tips for AFS-familier

Husregler og rutiner

Uttekslingsseleven kommer for å bli et familiemedlem, for å dele gleder og sorger, rettigheter og plikter. Å være en del av familien innebærer hjelp med husarbeid, å adlyde de uskrevne reglene i huset og å bli med på familiens felles aktiviteter og samlinger.

Hjelp AFseren din med å komme seg inn i familierutinene ved å forklare gradvis hvordan ting foregår og hva dere forventer at AFseren skal gjøre. Vår «Liste over viktige samtaletemaer» kan være et fint utgangspunkt for en samtale.

Er det noe spesielt dere reagerer på når det gjelder oppførsel, er det viktig å si fra så fort som mulig, i stedet for å vente at han/hun skal forstå det av seg selv. Selv om vi oppfordrer AFserne til å lære nye «norske» vaner ved å observere og deretter kopiere, er det ikke alle som er like flinke i begynnelsen.

Liste over viktige samtaletemaer

Denne listen kan være fin å bruke en av de første dagene AFseren er hos dere. Les gjennom den, tenk på hvordan de ulike temaene passer for deres familie.

1. Hva skal utvekslingsseleven kalle sine nye «foreldre»? Mor/far, mamma/pappa eller ved fornavn?

Her bør man ikke foreslå «tante» og «onkel». Mange sier at de i så fall føler at de ikke er helt med i familien.

2. Hva forventer dere utvekslingsseleven skal gjøre hver dag utenom de vanlige tingene som å re opp sengen, rydde rom, rydde opp etter seg? Hva gjør deres egne barn?

Her er det viktig at eleven får faste plikter fra dag 1. Selv om de er slitne etter ankomstleiren, er det viktig at de kommer inn i den daglige rutinen så snart som mulig. Det viser seg at de da raskere føler seg hjemme.

3. Soveværelset: Hvor ofte skal sengetøyet skiftes? Hva forventes når det gjelder daglig/ukentlig rydding av rommet?

4. Er det andre plikter utvekslingsseleven skal utføre enten alene, eller sammen med søsken? Tømme søppel, dekke bordet, ta av bordet, vaske opp, lufte hund, klippe plen, måke snø?

Som «barn» flest vil AFseren kanskje gjerne slippe unna, men også han/hun må finne seg i å ha sine faste plikter som de andre i familien. Det viser seg ofte at AFserne liker å ha faste regler å forholde seg til.

5. Hvor skal utvekslingsseleven legge skittentøyet? Forventer dere at han/hun vasker sine egne klær? Er det spesielle vaskedager? Hvor er strykejern og strykebrett?

Her må man «føle» seg frem. Det kommer litt an på hvilken kultur ungdommen kommer fra, så her er det best å spørre direkte hvordan AFseren ønsker det, og legge det best mulig til rette for eleven. For en del kulturer er det å vise frem undertøy utenkelig, så her må man vise litt hensyn. Kanskje en egen kurv for skittentøy? Spør også om det er OK å vaske klærne sammen med familiens, eller om de foretrekker å lære hvordan vaskemaskinen fungerer og vaske sine egne klær separat.

6. Hvor skal utvekslingsseleven gjøre av toalettsakene sine? Er det et sted han/hun kan henge håndkle, skal dusjforhenget trekkes til siden eller henge og tørke først? Skal eventuelt badekar skrubbes av brukeren, skal eventuelle dusjvegger i kabinettet tørkes? Dersom man har bare ett bad, er det viktig å ha enten sin egen hylle, eller skap. Eventuelt kan jo toalettsakene oppbevares på rommet.

7. Når kan utvekslingsseleven dusje/bade? Hvor ofte? Er det timeplan for bruk av badet om morgenen?

Noen tror at vi har uante mengder med varmt vann, så her må bading/dusjing avtales. Kan man bruke fem minutter eller en time på badet?

8. Personlig hygiene: Hvis utvekslingsselevens bruk av deodorant eller frekvensen på å bade eller skifte klær ikke møter forventningene, forklar hva som er vanlig etter norsk skikk og bruk. Gjøres det tidlig under oppholdet, vil det ikke være like ydmykende for eleven.

Hvis AFseren er jente, må du fortelle hva som skal gjøres med tamponger og bind. Det er heller ikke uvanlig at menstruasjonen kan bli borte i en eller flere måneder i forbindelse med at en skifter levestandard. AFseren bør ikke bekymre seg hvis det skjer, men om hun føler seg syk eller at noe er galt bør hun henvises til lege.

9. Spiser dere visse måltider sammen? Når starter dere? Er det i orden at utvekslingsseleven går i kjøleskapet til alle døgnets tider? Er det noe som eleven ikke kan ta? Kan han/hun ta med mat på rommet?

Her er det veldig lett å være litt for ettergivende til å begynne med. Samme regler bør gjelde både for utvekslingsseleven og eventuelle egne barn.

10. Hva kan utvekslingsseleven bruke fritt av forskjellige artikler i huset, eksempelvis mikrobølgeovn, PC, musikkinstrumenter, symaskin, stereoanlegg og radio?

11. Hva med TV og film. Er det fritt frem eller er det regler i familien, hvem velger hva familien skal se? Hvor lenge utover kvelden og hvor mange timer i løpet av dagen?

12. Internett og telefoni: Hvor mye tid kan AFSeren bruke på internett? Hvor ofte kan AFSeren snakke med familien i hjemlandet?

Ofte vil man i starten være veldig «snill» med tanke på AFSerens internettbruk. Her er det lurt å sette klare grenser fra starten av. Det skal selvfølgelig være lov å ha kontakt hjem, men for mye kontakt kan lett hindre AFSeren i å «slippe tak» i hjemlandet og bli en del av sin nye, norske familie.

13. Er det deler av huset utvekslings eleven ikke kan bruke?

Første tanke er kanskje at man sier: «Selvsagt kan du bruke HELE huset, alt vårt er ditt!» Noen tar dette bokstavelig. Leter de etter noe, kan de gjøre det på steder selv de nærmeste ikke får lov til. For eksempel mors og fars nattbordskuffer, eller andre private skuffer tilhørende den enkelte i familien.

14. Kan utvekslings eleven gjøre rommet sitt mer personlig ved å flytte møbler, bilder og lamper? Hvis han/hun ønsker å henge noe på veggen, hva skal brukes (spiker, tape, tegnestifter)?

Dersom dere ikke vil ha altfor mange hull i veggene, er det lurt å skaffe en stor oppslags-/korktavle hvor det kan henges opp bilder osv. Hjelp gjerne til med å ominnrede om nødvendig.

15. Når står dere opp, og når bør utvekslings eleven stå opp. a) på hverdager og b) i helgene? Vekker dere, eller vil han/hun bruke vekkerklokke?

Gjør det noe om AFSeren ikke stiller til søndagsfrokosten?

16. Når forventer dere at utvekslings eleven går og legger seg a) på hverdager b) i helgene?

Igjen: bruk egne barn som mønster. Har man ikke ungdommer selv, snakk med lokalkontakten eller ta imot tips fra andre tenåringsforeldre. Husk at det er dere som foreldre som har det siste ordet.

17. Kan AFSeren invitere venner hjem, og i så fall til hvilke tidspunkter?

18. Hvor lenge har eleven lov å være ute på ukedager og i helger? Når må AFSeren gi beskjed om han/hun blir forsinket? Er det for eksempel greit å komme et kvarter for seint om eleven mistet en buss, eller ønsker dere beskjed med en gang?

19. Kan utvekslings eleven bruke fasttelefonen til å snakke med venner? Hvor ofte og hvor lenge? Hva med utenlandssamtaler (ringe hjem til foreldre eller venner)?

Ungdom fra andre land har ofte ikke begrep om hva ting koster i Norge. Tar dette overhånd, vis dem telefonregningen og forklar saklig hvorfor man setter en grense.

Dersom eleven vil ringe til slekt og venner i hjemlandet, kan dere for eksempel foreslå at eleven ringer hjemlandet og gir beskjed om at de må ringe tilbake.

20. Hva forventer dere at utvekslings eleven betaler selv? Sjampo/balsam og andre hygieneartikler, for eksempel? Skolesaker, kladdebøker, blyanter, klær og fritidsaktiviteter skal normalt dekkes av eleven.

Kostnadsnivået i Norge er høyt, og derfor har kanskje noen elever med seg for lite lommepenger. Foreslå gjerne at de skaffer seg noen småjobber som gir litt ekstra penger.

21. Hvordan kommer utvekslings eleven seg til skolen? Skal han/hun ha med matpakke?

Dersom dere bor i gåavstand til skolen er det fint å lærer eleven skoleveien slik at han/hun kan gå selv. For mange vil dette være helt nytt, ja nesten utenkelig. Hjelp eventuelt med skikkelig klær og sko, og refleks når det er mørkt.

22. Er det noe spesielt dere gjør sammen som familie. Gå turer, ski, konserter, ferier, reise på hytta?

Har man andre ungdommer i familien som er ferdig med å gå tur med foreldre, kan man ikke forvente at deres nye familiemedlem stiller automatisk på alle turer. Likevel er det viktig å ikke alltid ta et nei for et nei! Vis at dere vil ta dem med på noe helt spesielt – vekk nysgjerrigheten.

23. Går dere i kirken? Forventer dere at utvekslings eleven blir med?

24. Er det regler for kjæledyr (ikke mat ved bordet, ikke opp i sofa eller seng)?

25. Er det ting dere ikke liker (høy musikk, å komme sent eller tygge tyggegummi)?

26. Alkohol

AFS i Norge har ikke noen absolutte regler når det gjelder å delta på fester og/eller å drikke alkohol. Det er ikke noe forbud mot å drikke alkohol før man fyller 18 år i alko-holloven, men det er forbudt å servere mindreårige alkohol og å kjøpe alkohol til dem.

Ungdom og alkohol er et tema som ses veldig forskjellig på i ulike land. Vi anbefaler at dere setter samme regler for utvekslings eleven som dere har/ville hatt for egne tenåringsbarn. Dere som vertsfamilie vil i alle tilfeller ha det avgjørende ordet på hva som er ok og ikke når det gjelder deltakelse på fester. Vi i AFS vil støtte deres beslutninger og regler på dette. Dersom det skulle bli tatt dårlig imot av eleven, kan vi også hjelpe med å snakke med ungdommene om det.

Uttekslings elevene blir alltid oppfordret til å være forsiktige, og følge vertsfamiliens

regler. Elever som drikker seg overstadig beruset, vil i ytterste fall risikere å bli sendt hjem. Som regel vil første reaksjon være å få en streng advarsel fra AFS om at dette ikke skal gjenta seg under noen forutsetning.

27. Tobakk

Om en elev røyker, skal de oppgi dette i søknaden. Dere som vertsfamilie står fritt til å sette regler rundt bruk av tobakk.

Det skader ikke å være streng. Husk at det er reglene i deres hjem som teller. Er dette vanskelig å ta opp – snakk med noen andre; vertsfamilier, lokalkontakter eller andre.

LYKKE TIL!

Notater

This image shows a blank sheet of white paper with ten horizontal blue dashed lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There is no text or other markings on the paper.

KONTAKTINFORMASJON

Adresse:

AFS Norge Internasjonal Utveksling
Trondheimsveien 135
0570 Oslo

www.afs.no / 22 31 79 00 / info@afs.no

Utenom kontorets åpningstider kan vi ved nødstilfeller nås på vår døgnåpne vakt-telefon: 950 28 307

OBS – dette gjelder kun tilfeller som ikke kan vente til neste arbeidsdag, som for eksempel sykdom, ulykker eller andre uforutsette hendelser. Legg igjen beskjed på svarer og du blir oppringt i løpet av en time.

